

PROGRES ȘI CULTURĂ

REVISTĂ PEDAGOGICĂ — SOCIALĂ — LITERARĂ

CUPRINSUL:

1. Figuri mureșene:
Virgil Onițiu — — *Dr. Nicoară și V. Netea*
2. Structura sufletească
a copilului — — *prof. Gh. Bronzetti*
Parteniu Duca
3. Cultivarea caracterelor — —
4. Un pedagog al nordului;
N. Grundwig — — *Cristache Teodoru*
5. Alte drumuri — — *Ion Butnariu*
6. *Pagini literare*
Dansuri și melodii românești
Trandalirii — — *Aurel Filimon*
Reîntoarcere (versuri) — — *Al. Ceușianu*
Apariție (după Stephane Mallarmé) — — *Mihail Dragoș*
Cade ceasul serie (versuri) — — *M. Costin*
Pornire (versuri) — — *Maximilian Costin*
Oprire 'n toamnă (versuri) — — *Ion Th. Ilea*
Vasile Postecă

CRONICA

Pedagogică: Petre Ghiată și Ion Rotaru: *Actualități pedagogice (a șara).*

Artistică: *Externă* — — Aurel Ciupe.

Literară: E. Ar. Zaharia; *Apoteoz* (gh. freamăt), Oltea I. Nistor; *Spre Orient* (n. albu), Șt. Ioachimescu; *Prispa vracului* (n. ursu), Panait Nicolae; *Răstigniri* (istr. drăgușan) Ion Petrovici; *Din cronica filosofiei românești* (n. albu), Leon M. Negruzzi; *Hoinărind prin U. S. A.* (n. albu), Aspazia Munte și N. Pavel; *Breviar de poezie bucovineană contemporană* (n. minamin), — Almanahul inv. din Cetatea Albă. — *Reviste* — *Insemnări: Congresul profesorilor de filosofie* — † Vasile Goldiș — † Ciceo Pop. (Na.)

V.

Virgil Onițiu.

„Valoarea noastră intelectuală și morală este relativă, ea crește sau scade în raport direct cu binele social, pe care suntem în stare să-l producem“. (V. Onițiu.)

Am ținut să deschidem articolul nostru asupra lui Virgil Onițiu cu acest citat ales din splendidul discurs rostit la încheierea anului școlar 1911, la Brașov, pentru a preciza dela început poziția și cadrul în care voim să-l pomenim și să-l prezentăm. A fost un intelectual în sensul larg al cuvântului, un altruist rodnic, un profesor luminat și un desăvârșit român. Virgil Onițiu a apărut în viața publică a Ardealului la sfârșitul veacului încheiat, atunci când se puneau cu mai multă severitate problema unei solide organizări culturale românești, pentru a putea înfrunta valul maghiarizator pe care Budapesta ni-l trimitea cu mai multă violență și ostilitate ca oricând. — Insușirile lui de eminent organizator, talent literar, adânc cunoscător al problemelor culturale și capabil de realizări rodnice, s'au integrat în această năzuință târând după sine părțile de fapte. Societatea ardeleană trăia atunci o psihoză de neliniștite, de frământări, procesul Memorandumului o sguduise adânc și se căuta în mod tainic albia orientării viitoare. În această albie și-a turnat Virgil Onițiu toate darurile minții sale. El a înțeles că neamul nostru va progresa nu prin reforme intermitente și găunoase, ci prin continuarea activităților începute și precizate de înaintași, și prin consolidarea așezămintelor noastre culturale. În linia acestei atitudini a muncit, a scris și a realizat Virgil Onițiu. A trăit modest, a muncit în tăcere și a murit la datorie. Ca om de înaltă cultură el și-a pus puterile în slujba „Astrei“ și a „Societății pentru fond de teatru român“; ca literat s'a ocupat de problemele literare discutân-

du-le în articole de valoare. A fost însuș scriitor de bună literatură. Ca profesor a menținut și ridicat cu vrednicie prestigiul gimnaziului din Brașov și a publicat admirabile manuale școlare; iar ca român de seamă s'a dovedit în toate manifestările vieții sale publice.

Virgil Onițiu e coborîtor dintr'o familie fruntașă și s'a născut în Reghin la anul 1864, Februarie 6. A făcut studii strălucite la Sibiu, Seghedin, Budapesta și Viena. În urma studiilor sale a fost numit profesor la gimnaziul român din Brașov, în anul 1890. Pe atunci această școală era una din cele mai respectate, iar corpul ei profesoral era recrutat din elita profesorimii române. Elevii ieșiți dela gimnaziul din Brașov au urcat culmi înalte în viață. Amintim câțiva: Octavian Goga, Ion Lupaș, Mihai Popovici, Voicu Nițescu, etc. Dând dovezi de harnică muncă și înaltă pricepere, Virgil Onițiu e numit în 1894 director, funcție în care rămâne până la sfârșitul vieții sale.

Rolul lui, ca a multor alții din generația sa, a fost acela de a se risipi în multe direcții, pentru a deschide drumuri noi și a conserva tradiții nobile și de a crea o atmosferă culturală prielnică dezvoltării unui progres cultural și național. Ca tânăr student și profesor a scris literatură pură, schițe și nuvele. Calitățile sale de umorist și de meșteșugar priceput al frazei, atrag atenția lui *Titu Maiorescu*, care, într'un articol din 1897, vorbind de o *renaștere literară în Ardeal*, alături de *Gh. Coșbuc*, *Ion Popovici-Bănățeanul* și *Victor Vlad Delamarina*, etc. îl înșirue, ca *promițătoare nădejde*, pe Virgil Onițiu. Iar *Ilarie Chendi*, în polemica ce poartă cu acest priel cu *Titu Maiorescu* ale cărui păreri asupra literaturii ardelenene el le găsea prea optimiste, scria în „*Familia*“ din 3—15 Mai 1897, după ce atacă pe cei lăudați de *Titu Maiorescu*, că dintre toți cei lăudați „*rămâne D-nul Onițiu, cu ale cărui nuvele putem să ne mândrim.*“ Pentru cine cunoaște spiritul tăios al lui Chendi, aprecierea pe care el o face asupra lui Virgil Onițiu e o dovadă de talentul literar al acestuia. Schițele și nuvelele din acest timp și le-a adunat în 1897 în volumul „*De toate*“ a cărui lectură este foarte plăcută. Insistăm în special asupra a două nuvele din acel volum: „*O serată literară musicală declamatorică în Șunturug*“ și „*Epistula ad Carrabetium*“ cari se disting din opera literară a lui Virgil Onițiu, ca cele mai isbutite. Spiritul clar văzător al tânărului scriitor observă, în evoluția culturală a vremii sale o lacună, un punct nevralgic, din existența căruia apăreau confuzii și fapte neplăcute. „*Cei mai mulți dintre intelectualii noștri români nu cunosc trecutul nostru cultural și literar. Crescuți în covârșitoarea lor majoritate în școale, în care nu*

se învață limba, literatura și cultura poporului românesc, ei ies în lupta vieții cu o cultură fără de nici o temelie *istorică* românească, adică fără de rădăcini în trecutul cultural și literar al neamului“. Din această situație care, în mare parte dăinuiește și azi, atitudinea de aspră înfruntare pe care intelectualitatea română trebuia s'o aibă față de cultura maghiară, se prezenta timidă și cu orientare confuză. Pentru a înlătura această neștiință, Onițiu scrie prin ziarul „Românul“, sub pseudonimul V. Gilu, un ciclu viguros de articole, „o activitate de *popularizare* deci a *științei trecutului nostru cultural și literar*“. Din aceste articole, și din unele inedite, a întocmit o carte asupra literaturii noastre celei mai vechi, și a începutului limbii noastre literare. Cartea a tipărit-o în 1911, sub sugestivul nume: „*Din cele trecute vremi*“. În această carte el comentează și reproduce o serie importantă de texte vechi, din cronicari și din cărți de mult uitate, expunând ideile și rosturile cronicarilor prin prisma românismului. Această activitate a fost caracterizată de Alexandru Lapedatu în „*Transilvania*“ (No. 10) din Octombrie 1920, cu următoarele cuvinte: „Nimenea ca dânsul n'a știut să desgroape din negura trecutului frământările și măririle slovei românești. Inviau în graiul său maestru toți cărturarii și cântăreții trecutului nostru, înălțând inimile“ ...

În acelaș timp a condus, în calitate de vicepreședinte, „Societatea pentru fond de teatru român“, unde, printre alte realizări, a stăruit pentru apariția „*Revistei teatrale*“ a cărei prim număr a apărut la 1 Ianuarie 1913, sub conducerea lui *Horia Petra-Petrescu*. În această revistă a publicat Virgil Onițiu un însemnat număr de recenzii, asupra pieselor prezentate pentru societate. A scris el însuș o piesă: „*In sat la Tânguiești*“, publicată mai întâi în foiletonul „*Românului*“ și reproducă apoi de biblioteca populară a „*Astrei*“ (No. 19). La adunarea generală a societății, ținută la Brașov în 5—18 Noembrie 1912, a rostit un luminos discurs, adevărată pagină de antologie, în care îndeamnă lumea să se îndrepteze spre idealism, fiindcă idealismul este, nota divină în lumea vrerilor și datorințelor noastre; tu idealism ești care ne înalți dela pământ spre sferele mai înalte, de unde perspectiva este mai largă, mai nemărginită și de unde nu mai zăresc toate hârtoapele și mușuroaiele din jurul realității terestre“. Într'un alt discurs emoționant rostea aceste cuvinte care se potrivesc atât de bine și zilelor noastre: „Aruncați-vă privirea la raporturile de viață socială, cari bântue între intelectualii noștri. Sfâșieri și certe, ură și dușmăni în cele mai multe centre de-ale noastre“. Intelectualii noștri nu incap întreolaltă și sănătate! Toți ne ținem că suntem cu stea în frunte, și de-aci invidia

și ura dintre noi.“ Și mai departe: „Să cultivăm în școală și în casă spiritul de prietenie și colegialitate în tinerețea noastră, spiritul de jertfă a individului în fața obștei semenilor săi și sentimentul de nobilă disciplină, care consistă în datorința de-a munci acolo, unde ești pus, o muncă fără individie și fără ură față cu alții în alte situații, adică în alte posturi de muncă!...”

Intellectualul trebuie să-și risipească bogăția minții sale, fiindcă „un om foarte învățat, din a cărui învățătură nu profită nimeni nimic, nu se deosebește prin nimic de un om cu desăvârșire prost și neînvățat. Aceeaș beznă de întuneric îl impresoară și pe unul și pe altul“...

Înțeleptul altruist, care dădea atât de isbăvitoare învățături, și a cărui activitate publică a fost într-o atât de perfectă corespondență cu ideologia lui intimă, a încetat să mai grăiască, să scrie și să mai gândească în ziua de 8-21 Octombrie 1915. Țărina mormântului a cutropit una din cele mai superbe minți ale Ardealului. Sfârșim acest articol cu versurile marelui său prieten, Andrei Bârseanu:

*Nu plângești pe omul cu suflet curat
La nouă viață de Domnul chemat.
Nu pierde bărbatul, ce 'n lume adună
De fapte mărețe o mândră cunună.
Acel, ce 'n virtute trăit-a încins,
Viează de-apururi, de moarte ne 'nvins!..*

Dr. E. Nicoară și V. Netea.

Structura sufletească a copilului.

Odată cu dezvoltarea psihologiei diferențiale, știința copilului, pedologia, a căutat atît prin observație cît și pe cale experimentală, să adîncească investigația asupra sufletului infantil pînă a-i descoperi țesătura intimă și caracteristică față de cea a adultului sau cea a animalului de care se desface. Cercetările întreprinse metodic s'au aplicat mai mult asupra funcțiilor sufletești luate separat. Astfel s'a ajuns la determinarea prin experiență și apoi verificată prin observație, a atenției, memoriei, sugestiei, imaginației, etc. Din alăturarea rezultatelor, s'a căutat a se defini în ce constă sufletul copilului și caracteristicile lui. Această metodă analitică are ce e drept avantajul de a destrăma anatomic sufletul infantil dar pierde din pricina că nu ne poate înfățișa ca o unitate organică o sinteză de funcțiuni, o sinergie astfel cum este în realitate sufletul în genere și care sinteză se caracterizează în evoluția ei prin aceea că, în anumite stadii de evoluție, caracteristica este una sau mai multe din funcțiunile arătate mai sus și care dau un aspect specific diferitelor faze în dezvoltarea sufletului omenesc dela naștere și pînă la bătrînețe. Astfel, de unde copilul în prima perioadă este instinctiv, reflex și sensorial, trece prin a fi imaginativ automat și sugestiv, apoi emotiv și atentiv în sfîrșit, eliberat cînd evoluția a fost normală. În aceste faze de dezvoltare, caracteristicile arătate nu sunt singurele care formează structura sufletească a copilului; ele doar predomină în activitatea lui psihică, celelalte intrînd în sinergia funcțională ca elemente componente. Fiîndcă acest studiu se adresează educatorilor care au sub influența lor copii între 5-12 ani adică pînă la pubertate sau adolescență, mă voi ocupa deci cu analizarea sufletului copilului care se deosebește de al adolescentului și de al adultului. Caracteristica sufletului infantil în această perioadă este *imaginația*.

Se înțelege prin imaginație acea funcțiune sufletească ce stă la baza inteligenței, emoției și actului voluntar care creiază din da-

tele adunate prin experiență personală de simțuri, imagini noi, obiecte noi, activități (acțiuni) și emoții netrăite și nerealizate. Asemenea creațiuni imaginative își cer parcă dreptul de a se realiza obiectiv, de a fi puse în practică și pentru acest motiv ele determină în mod special activitatea copilului.

Este meritul lui *Ernest Dupré* de a fi observat, analizat și studiat această funcțiune sufletească la copii El a ajuns la concluzia că în această perioadă se observă la copii o foarte pronunțată înclinare mai mult sau mai puțin voluntară și conștientă către minciună și creațiuni de fabule imaginare. Aceste creațiuni imaginare se exteriorizează fie sub formă de povestiri orale sau scrise, fie de simulațiuni de stări organice anormale cari se pot considera ca *minciuni obiective* sau *fabule* în acțiune.

Exemplele și observațiunile de toate zilele ne dovedesc de altfel că copilul trăește mai comod acțiunile imaginate de el decât să imite pe cele ale adulților. Ce sunt oare jocurile copiilor în care consumă destulă energie fizică și intelectuală și care par cu totul ne naturale și ne la locul lor, adulților? Ba mai mult încă, cât de vie este fabula pe care o trăește copilul neținând deloc seama de mediul înconjurător fie fizic fie social. Exemple avem cu toții zilnic și nenumărate: adunați la o discuția în vră-o familie oarecare, ne pomenim deodată cu un copil al gazdei intrând pe ușă călare pe un băț, țipând și bătând cu cravașa fără să se simtă ridicul și fără ca după ce i se atrage atenția, să nu socotească bățul de călărie drept un cal aevae. Toți copiii se joacă de-a caii sau de a trenul și sunt în stare să alerge pînă la extenuare în timp ce ar face multă gălăgie dacă ar fi trimiși să aducă un pahar cu apă sau să taie un lemn.

Vedem copii jucîndu-se de a soldații și organizați în tabere adversare să se bată și să se lovească destul de crud fără să se simtă suferință în timp ce ar fi gata să plângă o jumătate de azi dacă l-ai atinge cu o palmă. În această privință sunt destule bucăți de lectură (schife, nuvele, etc.) din cari se pot scoate destule exemple de acest fel, dar mai ales o atentă observație de cîteva cazuri ne va face să înțelegem în ce constă puterea imaginației în activitatea și serioasă și ludică a copilului. Putem extrage cred din aceste exemple care se pot numi concluzia, că pentru copil imaginația este motorul întregii acțiuni atît lăuntrice (reveria) cît și externe (jocul). Această activitate de natură imaginativă la

copil, care se poate menține din cauze pe care le vom analiza și în maturitate, a fost definită și denumită în psihologie *mitomanie* sau *mitopatie*. O lege în biologie spune că: ontogenia repetă filogenia, adică evoluția organismului dela ou pînă la maturitate repetă evoluția speciei dela origine pînă în stadiul actual transmisă prin ereditate. Se poate deci asemăna evoluția sufletească a copilului dela naștere pînă la maturitate ca evoluția omenirii dela animal sau omul primitiv pînă la omul civilizat de astăzi. Omul primitiv e *instinctiv și sensorial* apoi *mitoman*. Cultura primitivilor, religia și activitatea lor practică, se datorește imaginației lor exaltate: magia, fetișismul, idolatria și antropomorfismul, sunt exemple.

În dezvoltarea vieții organice, omul, parcurge etapele succesive îndeplinite în decursul evoluției de înaintașii lui din lumea animală. Copilul este deci un primitiv. El vine pe lume cu întreg depositul ancestral de instincte, emoții și deprinderi reflexe care au servit adaptării lui la mediu.

La vârste mici, activitatea cerebrală încă la început, lipsește, în timp ce domeniul sensorial și al vieții psihice periferice se anrenează prin experiențe și corecțiuni în contactul educator cu realitatea.

Aceste elemente inferioare ale vieții psihice, își cer dreptul la viață, se împletesc și formează astfel o activitate lăuntrică ce se realizează și obiectiv, *imaginația*. Predispozițiile sufletești considerate ca mișcări (acte motorii) în schiță, stau la baza activităților superioare și aceste complexe sinergetice dau tocmai activitățile imaginare.

Formele cele mai frecvente sub care se manifestă mitomania la copil, sunt:

a) alterarea adevărului, constînd din povestiri în care copilul raportează fapte pe care le-a observat, conversațiunile pe care le-a avut, exagerîndu-le și dramatizîndu-le dintr'un imbold cu totul natural și nesilit. (În această privință se poate consulta lucrarea d-rei *Maria Borst* publicată în editura Payot Paris). Această alterare a adevărului își are originea în inexperiențe sensorio-psihice care se opun unei juste percepțiuni: în jocul spontan sau provocat de emoțiuni, de imaginația creatoare; în sfîrșit, în sugestia străină în virtutea căreia copilul încorporează faptelor și gîndurilor sale proprii spusele inexacte ale anturajului.

b) Minciuna, o altă formă a mitopatiei infantile, este negarea

voluntară și conștientă a adevărului. Cauzele care ocazionaază minciuna sunt banale: frica de pedeapsă, apetitul pentru oarecari plăceri, orgiliul (foarte frecvent la copiii cari trăesc în colectivitate), vanitate, răutatea, vanitatea și în sfârșit, glumele răutăcioase ale camarazilor. De aici decurg foarte multe activități antisociale și literatura pedagogică relatează multe cazuri: astfel, o fetiță de 11 ani comite fraude și furturi spre a trece în fața camaradelor sale drept bogată și spre a crea în jurul ei opinie favorabilă. Un copil de 8 ani se acoperea de lovituri pe corp pentru a putea povesti camarazilor o agresiune imaginară cu niște hoși din care luptă ar fi ieșit învingător. Alt copil împrăștie știri false spre a se arăta bine informat și interesant în cerul lui. Mai interesantă în această privință este activitatea mitică cercetată în legătură cu percepția sensorială în sensul că sinergia sensorială pentru a se putea aplica la datele cunoștinții externe, în caz cînd unele din elemente lipsesc, este întregită printr'o activitate lăuntrică.

Se pot vedea deseori, fie de acțiuni cari iau caracterul fantastului și care pentru copil este naturală din lipsa de experiență sensorială pentru acele obiecte sau acțiuni. Minciuna se transformă în mintea copilului într'o certitudine și el poate lua atitudini în directă contradicție cu cea normală și naturală. Pentru acest motiv pedagogia trebuie să țină seama de cauza internă a unor fapte copilărești datorite în bună parte *mitomaniei*.

e) O altă formă imaginativă a copilului este simulația, adică atunci cînd ia atitudini pe care nu le are simulînd durere, boală, neștiință, furt, etc. fără vre-o cauză justificată. d) În sfârșit, *fabulațiunea* sau *confabulațiunea*, constituie forma cea mai curioasă a activității motrice la copil.

Trebuie să înțelegem prin fabulație, invenția spontană a romanului, povestirea aventurilor pe care singur caută să le trăiască și acestea le face cu cea mai mare sinceritate. În școli se pot vedea mai cu seamă asemenea romane trăite și o activitate extrașcolară nedisciplinată, dăunătoare, în urma lecturilor făcute din romane cu caracter aventurier. O anchetă întreprinsă de *Societatea liberă pentru studiul psihologiei Copilului* din Franța, a adunat un extrem de bogat și interesant material. Iată cîteva cazuri: o fetiță de 3 ani povestește cu multe detalii o promenadă pe care n'a făcut-o. Un copil de 4 ani care asistase la plecarea unui

vapor dintr'un port din nordul Franței, poveste cu amănunte o călătorie făcută cu vaporul în centrul Franței. Un copil de 6 ani dela grădina de copii, povestește fapte neverosimile și este considerat ca un mare poet. O fetiță de 9 ani își imaginează moartea unei surori imaginare și ia atitudinea cerută de circumstanță (tristețe, doliu, etc.) pentru a fi mereu compătimită.

De altfel sunt cunoscute educatorilor multe activități de ale copiilor, cari de multe ori lipsesc dela școală mințind pe învățători și pe părinți pentru a trăi în mod real o situație citită sau auzită. În bună „parte“ chiulul în școală își are rădăcina în această activitate mitomaniacă a copilului.

Despre aceste lucruri însă vom vorbi mai departe când va fi să analizăm activitatea școlarilor pe vârste datorată structurii lor specifice, precum și drumul ce-l poate lua evoluția lor către patologice în cazul când nu este bine cunoscut și îndrumat.

În rezumat, copilul este un hiperimaginativ, care dovedește o structură specifică mitopatică și ceace poate fi caracterizat drept mincinos, fals martor, falsificator de situații și atitudinii și mai ales povestitor fantastic.

Cred necesar pentru toți ce au în sarcina lor educația copiilor, o observație și înțelegere atentă pentru a-i putea îndruma către un echilibru sufletesc necesar maturității, altfel cazurile patologice se înmulțesc și chiar dacă nu sunt complet antisociale ele strică de multe ori și individului și societății. Analiza problemei vom face-o în numărul viitor.

GH. BRONZETTI
profesor

Reîntoarcere.

*La geamul unde alătura stăteam
In ceasurile noastre de visare,
Adus de dorul vremilor uitate
Eu am trecut cu gene 'n rourate
Prin liniștita toamnei înserare...*

*Intreg norocul zilelor de-mult
Mi-l răscolea grădina ta pustie,
Pe când sfios, cu degete de moartă,
Mă dojenea, încremenită 'n poartă,
Un firisor uscat de iasomie . . .*

*La geamul unde alătura am plâns
In-duioșafi de doruri fără nume,
O floare albastră adormea uitată
Ca niște ochi sfioși și blânzi de fată
Plângând uitafi și tăinuifi de lume.*

*Și noaptea rece cobora domol
Infășurând în doliu trista ziuă;
Iar vîntu-ascuns în a perdelei cută
Mi-o flutura cu mâna-i nevăzută
Ca o năframă albă de adio...*

Mihail Dragoș.

Cultivarea caracterelor.

Cine urmărește cu atențiune desfășurarea diferitelor fenomene sociale, se va convinge că ele sunt rezultatul unor frământări cari își au originea în însăși structura sufletească a generațiilor de azi, cari n'au reușit încă să-și echilibreze forțele morale spre a-și asigura o stabilitate și deci, lipsindu-le busola de orientare, provoacă această atmosferă de nesiguranță, ce caracterizează aspectul vieții noastre actuale.

Căci, oricum am privi aceste frământări, ele dovedesc, că n'a fost nici când în sufletul nostru *desechilibrarea, diversitatea și haosul* zilelor de azi.

Desechilibrare, fiindcă puterile morale cari păstrează viața în matca ei sănătoasă, au slăbit și destrămat; *diversitate*, fiindcă toți pretind rol de conducere; *haos*, fiind că nu se respectă ordinea morală.

Sentimentul ordinii, onestității, respectului și demnității n'a înregistrat o mai rușinoasă alunecare în ordinea ierarhică a virtuților cetățenești, ca în zilele noastre.

Din căminul multora a dispărut buna înțelegere, dragostea, respectul și bucuria, singurele condițiuni, cari pot da farmec vieții familiare.

Și toate acestea fiindcă lipsește unitatea în cugete și în simțiri.

Asemenea stări constituie o mare primejdie pentru unitatea neamului nostru; iar originea acestora — oricât s'ar părea de paradoxal — trebuie căutate în ranele rămase încă deschise pe urma războiului mondial.

Cea mai grozavă rană însă nu se vede, fiindcă ea este, în sufletul generațiilor de azi.

Această rană trebuie vindecată și cât mai neîntârziat.

Asemenea leacuri pregătește *biserica*, prin îndreptarea sufletelor și *școala*, prin formarea caracterelor.

Rezultă deci, că nouă — preoților și învățătorilor — puși

în fruntea acestor două instituții, cari ne-au conservat nealterate cele mai scumpe comori, *limba și credința*, ni se cere, să dăm educație morală satelor, să cultivăm caracterul chiar dacă am fi nevoiți să renunțăm la succesele *culturii intelectuale*.

Se cere azi tot mai stăruitor o întoarcere a generației tinere spre o viață sufletească adevărată.

Toți câți profesăm adevărurile eterne, am avut prilejul de a observa cum copii cu o inteligență dezvoltată, dar lipsiți de razi-mul moral al religiei, devin sclavi ai egoismului, ai capriciilor și deșertăciunilor lumești; cum mintea lor agerită și uimitoarea lor prezență de spirit le luminează mai de grabă calea spre împăcarea poftelor, fiindcă nu se pot înălța la o concepție de viață idealistă, lipsindu-le caracterul.

Orice prestațiune intelectuală presupune caracter, fiindcă numai caracterul ne scutește de prejudecăți și ne dă putința să triumfăm asupra tuturor tentațiilor diferite.

Câți nu sufăr naufragiu în viață nu pentru că n'au învățat *destul*, ci pentru că n'au învățat *ordine, punctualitate și omenie* și pentru că niciodată nu sunt în clar cu aceea, că deasupra tuturor lucrurilor din lumea aceasta stă *cinstea*.

Să între în conștiința generațiilor de azi și a celor viitoare că numai acela are drept la respectul semenilor săi, care își formează un *crez* din a practica această virtute ca cea mai prețioasă comoară a ființei sale.

„Cine agonisește cu orice preț fiului său un suflet înarmat cu principii corecte, educat spre virtute și destoinicie și împodobit cu bune moravuri și bună purtare, acela îi agonisește ceva mai de preț decât o moșie pe care el și-ar fi adăugat-o cu aceiași bani la averea de până acum. Fără o educație bună, celelalte calități ale lui, oricâte ar fi, îl fac numai s'apară *mândru, închipuit, vanitos sau copilăros*.“ (John Locke.)

Dr. Fr. W. Foerster dă caracterului următoarea definiție: „Caracterul înseamnă *unitate, concentrare, conștiință* a scopului urmărit“ și mai departe: „Cultura noastră de azi stă în contradicție diametrală cu această ființă a caracterului. Nu vedem decât o varietate haotică de idei și de îndemnuri, o concurență tot mai vie a fel de fel de lucruri unilaterale și tot mai simțită lipsă de idealuri limpezi și universale.“

Caracterul este triumful asupra ispitelor exterioare ; caracterul este eliberarea omului din sclavia eului său sensual și egoist ; este energie, voință ; *cinste*.

Când se spune despre cineva că este *un om de caracter*, trebuie să ne reprezinte pe omul integru, capabil numai de acțiuni eroice fapte nobile și generoase, spre binele societății, în mijlocul căreia activează.

Fără formarea caracterelor, nici refacerea materială a țării n'are de unde veni.

Din cele expuse rezultă în mod logic ; să nu scăpăm nici o ocaziune fie în școală sau afară de școală — în familie — de a îndrepta toate scăderile sufletești în spiritul preceptelor evanghelice.

Supraveghierea copiilor în, și afară de școală, precum și contactul cu părinții acestora, ne vor înlesni munca depusă întru realizarea scopului urmărit.

Toată activitatea preotului, să fie inspirată de Duhul blândității, al bune înțelegeri și a dragostei sincere, căci numai așa va putea înrîuri asupra vieții spirituale a credincioșilor, cari îl vor urma cu însuflețire.

Aceleași considerațiuni se impun și pentru învățător, în cercul său de activitate.

Pentru ca activitatea noastră socială să fie încoronată de succes, trebuie ca raportul dintre învățător și ceilalți intelectuali să fie străbătut de sentimentul stimei și al prieteniei sincere, fiindcă numai dintr'o caldă înțelegere și colaborare intimă a cărturarilor noștrii, se pregătește bună starea și propășirea acestui neam.

Parteniu Duca.

Un pedagog al nordului:

N. Grundtwig.

Danemarca ajunsese în secolul al XIII-lea, sub Valdemar al III.-lea să stăpânească la nord până în peninsula Scandinavică. La începutul veacului al 19-lea Copenhaga fu bombardată și flota daneză distrusă de către englezi, iar mai târziu, odată cu prăbușirea lui Napoleon, Danemarca pierdu Norvegia, micșorându-se spre sud. Țara rămăsese istovită. Războiul o adusese într'o mare sărăcie. Danezilor le trebuia omul care să-i cheme la o nouă viață. Și omul, cel mult așteptat, care scăpă Danemarca din nenorocire fu N. Grundtwig, numit, de ai săi și marele pedagog al nordului. Din energia sufletului său se adăpă poporul danez.

Grundtwig inaugură un nou sistem de educație care constitui o mare operă pedagogică. Ca și Fichte, el s'a gândit la ridicarea culturală și economică a patriei sale.

Grundtwig s'a născut în anul 1783, într'un sat din Seeland. El a fost fiu de popă.

Încă de mic, cercetează biblioteca tatălui său mulțumindu-se nu numai cu figurile din cărți ci și citea legende și istorioare. — Poveștile spuse de părinți, îi croise drumul activității lui de mai târziu. De mic învătă latinește. În urmă fu dat la o școală ca intern, unde toată ziua nu făcea decât să se închine și să urmeze slujba religioasă, ceea ce nu-i prea convenea. Mai târziu fu trimis ca student teolog la universitatea din Copenhaga. Contactul cu filosofia nouă, îi luminează calea. Dând lecții într'o familie, se îndrăgosti de stăpâna casei, care dragoste tinerească și neîmpărtășită îl făcu să părăsească teologia apucând drumul spre literatură. În acest timp englezii bombordează Copenhaga. Dezastrul patriei sale coincide cu rana din sufletul său.

Grundtwig, „nu-și cântă numai decepțiunile încadrând lumea în ele, el caută spre trecutul depărtat al legendelor poporului său, așa de bogate în episoade analoage cu ale lui.“*) Inzestrat de Dumnezeu cu o pătrundere a realităților sociale, răscolește toată ființa poporului danez, împrăștiind ceața care întuneca nu numai cerul țării ci și mintea nației.

Plecat dela sate, din mijlocul poporului, crescut între zidurile posomorite de granit, creștin adevărat, pedagog și patriot desăvârșit, își îndreaptă întreaga activitate pedagogică spre pătura de jos lipsită de lumină. Știința, filosofia, poezia, nu folosesc la nimic, își zicea el, atunci când poporul, unde cresc aceste plante, este ignorant. Ca preot, prin predicile ce le ținu la sate încercă să deștepte spiritul adormit al preoțimii. Întâmpinînd opoziția acestora, cari nu se lăsau trași la muncă, Grundtwig se desgustă și demisionă din preoție, iar mai târziu revine, ajungînd chiar episcop.

Sufletul lui era veșnic în luptă cu disperarea în care se afla nația sa. Un drum în Anglia îl face să cunoască — prin contrast, cauza înfrângerii țării sale și să cerceteze mai deaproape puterea de muncă și cultură a poporului englez. Pentru el, englezii erau oameni conștienți de drepturile și datoriile lor cetățenești. Sufletul lui Grundtwig se luminează. El se întoarce în patrie frământat de gândul, cum ar isbuti să scoată pe ai lui din toropeală?

Grundtwig socoti că școala era calea care ar desmorți energiile nației. Și fiind convins de acest adevăr, se îndreaptă către școala vieții, cu scopul de-a pregăti pe viitorii cetățeni, făcându-i folositori gospodăriilor lor, satului unde trăesc și patriei care-i ocrotește. El concepe un nou tip de școală opusă celei de până atunci. Și acest tip nou de școală, conceput de Grundtwig, un fel de *universitate populară*, fu răspândit în toate satele Danemaricii, având un program minim de studii care să dea cunoștințele necesare viitorului cetățean.

Aceste universități populare au deșteptat poporul din somnolență, au adus veselie și bunăstare, în casa și gospodăria fiecărui cetățean. Poporul era mulțumit și plin de viață, având încredere în cei ce-l conduceau.

*) Simionescu, Oameni aleși străini.

„Și când cel mai mare pedagog al poporului de nord, cum era numit închidea ochii în 1872, lăsa în urmă o țară nouă, plină de viață, de speranță, opusul celeia în care a respirat prima oară. Pe opera, sa social-pedagogică la înfăptuirea căreia a contribuit aproape cu jumătate din viața lui, a pus mai mare preț decât pe cele peste 30.000 de pagini manuscrite lăsate, pe lângă cărțile tipărite. Prin ea a trasat drumuri, a deschis căi de respirație spirituală țării sale, creind o armată de muncitori harnici și conștiincioși. — Din fiecare locuitor înainte de toate făcu un danez.“*)

Cristache Teodoru.

Porniri.

*Indurerat sărut pe buzele holdelor
dovedită tăria vederilor,
oftatul gliei apleacă plopii
oprește stropii
genelor
împietrește rîu 'n mers,
alege-o stea pe cerul șters,
pune 'n mîini ciomege tari de ulmi,
ridică 'mbărbătări pe culmi,
din sat îndreaptă drumul spre oraș
prin imaș,
spre uzine,
spre palatele vecine . . .*

Ion Th. Ilea

---

*) I. Simionescu, Oameni aleși străini.

Alte drumuri.

Dacă omul ar fi putut rămâne în stare de primitivitate, ca viețuitoarele care trăesc libere în mijlocul naturii, n'ar fi fost nevoie și chiar n'ar fi fost posibil să fie supus acțiunii educative în afară de ceea ce și-ar fi făcut singur, ca individ izolat, sub influența mediului.

Omul, prin construcția lui anatomică și psihică, a fost, fatal, silit să devină sociabil prin nevoi. Prin sentiment și instinct tinde mereu să rupă lanțurile ce-l țin legat de semenii săi.

Puterea educației s'a judecat și în trecut. Antichitatea avea mare încredere în puterea educației. Quintilian, caracterizând părerea întregii antichități, spunea: „Admit ca unul să întrecă pe altul în spirit și că va realiza mai mult decât altul, însă nu este nimeni care prin zel să nu fi realizat ceva.“

La temelia acțiunii noastre școlare se afla, altădată, preocuparea intensă a dezvoltării sentimentelor naționale, iar acțiunea publică a dascălului, de ori ce grad, orientată după acest termen, își merita numele de „apostol“.

În trecut, falsă cultură cantonase numai la orașe, unde a înflorit și se menține încă sub chipul mahalagismului ajuns clasic. În ultimul timp — după războiul mondial — primejdia s'a sălășluit și la sate.

Țărănimea noastră bună, și simplă imită pe aceia cu care vine în atingere.

N'ar fi nimic să-și lapede omul alba lui cămașă țărănească și să îmbrace șurtucul „nemțesc“, dar în acel caz i se pretinde să-și însușească și dreptinderile aceluia dela care a împrumutat portul. Substanța intimă a civilizației și a culturii este spiritul, nu materia.

În balanța socială a satelor noastre, pasivul — materialismul — întrece activul — spiritualul. Deci, socoteala se soldă cu un deficit de viață. Luxul superficial, și costisitor bân-

tue ca o molimă printre săteni. Imoralitatea, cu avorturi criminale, cu scăderea populației și dărâmarea singurului razim de nădejde al viitorului, este înrădăcinată.

Neamul românesc a avut o veche cultură, băștinașă, răsărită din firea sa și mlădiată de împrejurările prin care a trecut. A schimba toată originalitatea și caracteristica bazată pe largi cadre morale a păturei noastre țărănești, ar însemna ca țara să degenereze într'o ridiculă mahala a bătrânului continent.

Trăim într'o epocă de cucerire. Nu de cucerire în afară, ci de cucerire înlăuntru. Este o epocă de colonizarea în toate domeniile vieții sociale cu elemente noi, oameni de inițiativă, capabili să-și făcă singuri drum în viață, de a-și crea singuri cariere, de a supune natura.

S'a creat un învățământ numai pentru dobândirea unei culturi generale, atât de necesare pentru massă.

Problema ce ni se impune câteva decenii înainte este educația masselor. De felul cum va fi deslegată, atârnă rolul și chiar viitorul neamului nostru.

I. Butnariu.

Oprire'n toamnă.

*Plâng visele, ca pui mici, în cuiburi de zări,
Curge pustiul pe cărări în codrul cu liniști.
Soarele inutilă-salbă la gâtul plin de chemări
Praful de aur-s'a risipit pe ape și miriști.*

*Ingână codrul litanii, îngenunchiat sub coastă
Și freamătă vântul svoniri de viori în surdină...
Haiduc gârbovit! S'a oprit fecioara'n grădină
Și bate, plângând, cu degete reci în fereastră.*

*Iși pleacă fruntea'n apus și'n vânturi, pădurea...
Din infinit, o lacrimă s'a pripășit sub pleoape
Se cere greu pustiul, în noapte să mă 'ngroape,
Și'ncep din nou colindul, spre nicăieri, aiurea...*

Vasile I. Posteuca.

Dansuri și melodii românești în sec. XVI-lea.

Toate datinELE noastre cari petrec pe om dela naștere până la moarte împreună cu superstițiile și alte erezii mistice, nu sunt altceva decât oglinda fidelă a tuturor acestora trăite și crezute de către strămoșii noștri daci și romani. Aceste relieve scumpe păstrate de poporul român cu atâta sfîntenie ca documente vorbitoare între strămoși și nepoți, au intrat atît de adânc în sufletul nostru în cât n'au putut fi stoarse în decursul miilor de ani. Pe lângă aceste reminescențe ar trebui să ne ocupăm de două chestiuni importante și anume: dansurile și melodiile. Dansurile și melodiile au fost indispensabilele condițiuni ale credințelor și cultului religios strămoșesc, fără de cari misterul serviciul divin era inexplicabil. Că aceste dansuri și cîntări au fost tovarășii popoului român atît la rău cât și la bine în toate timpurile, sunt dovezile pe cari le găsim în cronicile istorice. Despre dansurile noastre prima dată o avem la 25 Sept. 1572 ziua încoronării împăratului Rudolf al II-lea pe tronul Austriei și al Ungariei. Cu ocazia celebrării serbărilor de încoronare, între altele, tînărul baron *Valentinul Ballassa* a dansat un dans păcurăresc. Incoronarea este descrisă de *Nicolau Istvanfi* într'o lucrare a sa și tipărită în anii 1622, 1685, 1724 și 1728¹⁾. Descrierea dansului de către autor, este cu următorul subtitlu „Inauguratis Rudolphi 25 Sept. 1572. Epulum Caes et Regium²⁾“ „Remotis mensis juvenus militaris, et illustrium virorum liberi adolescentes choreas in cavaedio domus duxere; inter quos Valentinus Balassius Ioanis nuper in gratiam recepti filius, alterum et vigesimum natus annum, eo genere saltationis quam nostris opilionibus propriam et peculiarem, vulgus extororum, omnibus aequae Ungaris communem putat, palmam obtinuit, quam Caesar et Rex, caeterique principes, illum veluti Panes et Satyros imitantem, modo retractis, mox divaricatis in terram cruribus subsistentem, modo saltuatim se attollentem, sublimi e podio nou sine voluptate spectavissent.“

1) Nicolai Istvanfi: Pamonii Historiarum de rebus Ungaricis libri XXXIV. Ab. a. 1490 ad. a. 1606

2) Pag. 325-326. ediția 1758. Se află în biblioteca municipală din Palatul Cultural Tg.-Mureș.

Valentin Balassa cunoștea perfect de bine obiceiurile cântărilor, melodiile și dansurile românești. Ca poet liric renumit al ungurilor, a călătorit mult prin Ardeal cautând inspirație în frumsețile acestui ținut odihnind la stânila ciobanilor, admirând poezia și melodia românească. Deziluzionat în viața casnică, se refugiază în Ardeal umblând dela stână la stână, găsindu-și mângăiere în doina românească duioasă și plină de jale, cântată pe melodia românească; „Fata de cioban își plânge oile pierdute.“ El își deplângea proși priasi soartă. Această poezie a fost scrisă în anii 1587-1588 poartă No. XXXV. dintr'o colecție de poezii.¹⁾ Pe la anul 1579 scrie altă poezie după melodia românească „Savu nu lasă'n casă fata“ aflată sub No. XXIX.²⁾ Acel Valentin Balassa care atunci când este înșelat și părăsit de femeia eternizată în atâtea poezii frumoase, pentru a-și găsi consolare, aleargă la ciobanul care trăiește departe de cei iubiți, plângându-și poate împreună soarta comună, printre codrii și stâncile seculare. Ce dans păcurăresc a putut dansa cu ocazia încoronării împăratului Rudolf? Nu putea fi altul decât „Călușorul“. Acest dans național de câte ori a fost văzut de către străini și intrucât aceștia au scris impresii despre cele văzute, nu scăpau ocazia ca să scrie despre el, sau despre melodiile românești. Din sec. XVI-lea mai avem cronica polonă a lui Martin Strykowski, care descriind călătoria sa prin provinciile locuite români zice: Acest glorios și antic obicei se păstrează până astăzi în Grecia, în Asia, în Muntenia, în Transilvania, în Moldova, în Ungaria și în alte țări, precum mă incredințai eu însumi și auzii de ajuns cu propriile mele urechi în toate adunările acelor popoare, iară în Turcia pe strade și pe pieți, unde faptele oamenilor renumiți sunt celebrate prin cântece cu acompaniamentul vioarelor, alăutelor, cobzelor și harfelor, căci poporul de jos se desfătează peste măsură, ascultând marile vitejii ale principilor și voinicilor.“ Călătoria a fost făcută între anii 1574-75 iar descrierea, tipărită în limba poloneză la 1852 Königsberg³⁾. Despre Aron Voda cronica lui Ureche și compilația lui Miron Costin zice: „Eară dacă s'au așezat Aron la domnie, nu se apuca de alte ce numai pe afară să prade; iară înlăuntru nu se sătura de curvărit, giucat, de cimpoiăși, pre cari îi ținea de măscării.“⁴⁾ Intrarea lui Mihai-Viteazul în Alba-Iulia

1) Bálint Lajos: Nagy irok nagy írások seria III. Báró Balassa Bálint minden munkái pag. 141.

2) Bálint Lajos: op. c. pag. 109.

3) Archiva istorică a României Vol II. pag. 6 Fragmentul 2.

4) M. Cogălniceanu: Cron. Rom. sau Letopiseșii Moldoviei și Vahiei. Ed. II. 1872. Tom. I. pag. 239 Cap. XXXI.

la 1 Noemvrie 1599 este descrisă : „Mihai călărește cel mai frumos cal al lui. În fața lui, opt cai frumoși. Harnașamentul scliepa de aur și argint. Voivodul era îmbrăcat în cele mai frumoase haine cu mult aur pe ele ; cizme galbene, centiron cu pietre scumpe, sabie scurtă plină de scumpeturi. În fața lui a fost dusă emblema familiară și drapelele luate în luptele dela Sibiu. *N'au lipsit nici fluerașii turci câte 8 la rând, dobași cobzari, cântăreli pe urmă zece lăutari țigani cântând și executând cântări românești*“¹⁾

După cum vedem din aceste date, muzica și dansurile erau generale. Când urmărim produsele folkloristice, să ne interesăm și de istoricul lor, aflând multe lucruri despre ele, cari pot fi confirmate și istoricește.

Aurel Filimon.

Apariție.

(După Stéphane Mallarmé.)

*Se întristase luna. În lacrimi, Serajimii
Visând cu arcușu'n mână în linștea grădinii
Cu arome vapoaroase, scoteau de pe viole
Suspine albe'n freamăt pe azurul de corole.
— Era în ziua sfântă a primei sărutări!
Iar gândurile mele, sburând spre negre zări
Se amețeau cu artă 'n parfumu acela, care
Întunecă adesea, chiar fără de'ntristare
Culesul vis și avântul acelu ce-a cules.
Pășeam pe drum cu ochii în gol fără'nșeles
Când, într'un nimb de soare, în cale deodată,
Mi-ai apărat răsândă, în liniștea'nserată
De am crezut că zâna cu coiful de lumină
Ce'n vârsta cea de basme îmi apărea senină
Trecea lăsând în urmă din mâni imaculate
Să ningă iar, buchete de stele parfumate.*

Trad de...

Maximilian Costin.

---

1) Dr. Szadeczky Lajos : Mihály havasalföldi vajda Erdélyben 1599-1601 B.-pesta 1882 pag. 69. Szamosközi István : Történeti Maradványai Vol. II. pag. 348-349. Bethlen Farkas : Historia de rebus Transylvanicis 1785 Sibiu Vol IV. 431-438.

Trandafirii.

Mereu aceeași melodie. O potrivire disonantă de sunete to-pite în ritmul erotic al dansului. Genica se simte furată de fioru plăcerii. A deschis ochii de mult și i-a închis din nou cutropită de somnul moleșitor. Obseala unei nopți petrecute în plin sbucium într'o neșfârșită beție de ritm, nu se lasă ușor biruită.

Genica întinde brațele — se răsuțește în pat — își potrivește puful periniții și se pierde în voia aducerilor aminte. Are senzația netă, că aude mereu aceeași muzică slobozie, fermecătoare, exci-tantă. A dansat cu tînărul, pe care nu-l întâlnise până atunci la petreceri. Băiat „bine“, de-o cutăzătoare armonie în atitudinii și pătrunzător în priviri. Fin și atent, îi cucerise simpatia pe nevrute. Un singur dans împreună, înfierbântat de melodia nouă; l-a pierdut din vedere și a fost silită să se mulțumească pur și simplu cu roiul obicinuit de adoratori.

Genica e fată cu zestre, deaceea e disprețuitoare și scumpă. Își chinue pețitorii unica plăcere ce-o simte în socie-tatea lor. Mai ales pe unul, care — și închipue, ceva, fiindcă e cel mai cu situație, inginerul. Mătușele binevoitoare — și Genica are o colecție de mătuși — au aflat toate amănuntele indispensa-bile pentru orientare. E din familie, e bogat, are viitor — dar altfel e nesuferit. Au fost necesare insistențele mamei, ca să se obicinuiască să-i suporte prezența, să-i primească vizitele și florile să-l știe pururi la dispoziția capriciilor ei. N'a respectat însă do-rința categorică a tată-său, ci dimpotrivă a uzat de toate artifi-ciile să distanțeze pe cât posibil explicarea sentimentală. Logodna? — li se pare încă prea timpurie.

Lumina intensivă de afară se filtrează anevoie pe la mar-ginile storurilor. În albul virginal din odăița de fată plutește pe-numbra intimității de care se anină vraja visării. Liniștea odihni-toare are ceva din resfrângerea unei voluptăți nedefinite. Genica se simte fericită.

Ridică pe jumătate căpșorul buclat, fiindcă simte, că s'a crăpat ușa odăiții. N'a auzit nici un zgomot, dar știe că nu se'n-seală. Veta camerista, a deschis cu multă precauție, să vadă, dacă nu cumva s'a trezit duduia. Când Genica îi face semn să intre, lasă să pătrundă prin tăișul crăpăturii, pârtia luminoasă a zilei, ca o trezire brutală din seninătatea odihnii. — În proximalul moment, Veta, a deschis larg ușa purtând pe brațe un coș admirabil cu trandafiri apropiinduse râzând, de pat.

— „I-a adus de cu dimineață, conia“.

Genica tresare supărată și se ridică în coate. Inginerul cu florile lui obicinuite. Numai că de astă dată, nuanța trandafirilor e stacojie — semn al atâtor oftări aprinse și nerăsplătite. Plocon omagial să trezească aparența unor sentimente mai adânci. Genica simte însă primejdia realității. Impotriva voinței părinților ei nu va putea lupta la nesfârșit... în cele din urmă va trebui să cedeze. Poate chiar azi, fiindcă după flori urmează nesmintita vizită. Asta o mânia.

— „Să duci trandafirii de-aci... nu le pot suferi mirosul... sau mai bine așează undeva coșul... Veto!“

Camerista se plimbă de ici colo și rânduiește coșul într'un colț pe-o mescioară cu bibelouri.

— „E târziu?“

— Sigur, aproape amiază. Și dacă s'ar nimeri cumva să vină — lucru de altfel absolut inevitabil — ce calvar pe capul ei. Camerista se frământă, să i aducă tot ce cere, în timp ce Genica are zvâcniri nervoase la fie-ce haină ce trebuie să îmbrace. Simte apăsarea creierilor și pleoapele i se bat. I se pare că nu va putea isprăvi nici odată toaleta.

— „De-ar fi ales ceva flori de-o culoare mai originală“, gândește, și îi face semn cameristei, că poate pleca.

Genica privește cu dușmănie coșul cu flori. Trandafiri roșii lăbărțați într'un coș rotund, ca un strat neîngrijit de legume. Și roșu stacojiu, parcă mai crede cineva în romantica iritantă a culorilor? Nerozie. Numai un inginer poate fi atât de tâmp în judecarea preferințelor unei fete! Genica a prins coșul să-l pună în altă parte, dar involuntar și-a prins degetul cel mic de-un spin și dunga zgâriată se umple repede cu sânge. Zgârietura nu e adâncă, dar doare și urîște finețea mâinii îngrijite. Isbucnirea ciudei e instantanee.

Genica ar fi în stare să lovească în cineva; coșul i se pare o sfidare răutăcioasă. Măldacul trandafirilor înmănunchiați fără nici un gust o exasperează și vina zgârieturii o impută de-a dreptul inginerului. Iși sughe degetul la buze, simțind o nebiruită poftă de răsbunare.

Petalele roși ale florilor se disting isbitor de albul imaculat al aranjamentului din odae. Genica pune mâna sănătoasă pe unul din trandafiri și smucește. E poate, cel mai înflorit, fiindcă pe talele se desfac moi și clăpăuge, așa că senzația atingerii o scârbește. Gestul prin care risipește prin odaie petalele rupte îi răsnește furia. Pare-se că o spuzeală bolnavă s'a încins pe podeală, pe dulamaua roză, întinsă cu grijă pe-un scaun. Imbrăcată cu această haină a petrecut eri și a fost frumoasă, și seducătoare. Nici o față nu-i umbrise triumful.

Acum își închipue, că a dansat prea mult cu inginerul; a fost prea cochetă cu el — a fost chiar supărător de prietenoasă așa că nu e de mirare, să se fi hotărât la pasul decisiv. Cum își cunoaște părinții favorabili proiectului de căsătorie — se vede logic, căsătorită cu dânsul. Azi, tocmai azi.

Genica ne mai știindu-se stăpâni ridică trandafirii și îi isbește de pământ. Apoi își simte piciorușele trepătând asupra bobocilor rubinii și a trandafirilor striviți și desfoiți, fără să se mai sature în setea ei de distrugere.

O sonerie îndepărtată o face să tresară. Vizita. Cu desgust sporit la culme, zvârle cu o lovitură de picior coșul distrus, la o parte. Bine că vine. Il va ști întâmpina.

Veta își insinuă capul prin crăpătura ușii; „Coniță un domn“.

— „Aruncă le astea pe gunoi“ — și-apoi, nepuîndu-se reține, întreabă:

— „Inginerul?“

— „Nu! Un conaș, care n'a fost nici odată la noi“.

Genica simte dintr'odată o revărsare de sânge dela inimă la obraz. Aruncă o privire iute spre oglindă. Imbujeată, cu ochii scliptori de agitația celor petrecute și satisfăcută de prospețimea înfățișării, grăbește către salon.

O figură sveltă se ridică de pe-un fotoliu și-o întâmpină.

Il învăluie de la prima privire cu nespusă simpatie. E tânărul cu care dansase singurul dans și o bucurie nebună o cuprinse. Adecă n'a uitat-o, deși se complăcuse în poza indiferentului?!

- „Mi-am permis, dudue, să vă deranjez ...

— „Oh, de loc, domnule ... îmi face plăcere ... Nu mă simt de loc obosită după nebunia petrecerii de astănoapte ...”

E grație desăvârșită în felul cum se mișcă și îi zîmbește.

Tînărul își uită un moment de sine în admirația înfățișării și Genica îi surprinde privirea. Simte o imensă satisfacție deși au schimbat abia câteva cuvinte.

Tînărul nu știe ce să spună: și-a rupt firul gândurilor și simte tăcerea ca un vrășmaș nevolnic. Caută ... caută ... în vidul minții o subtilitate ... un spirit ... o șagă, dar nimic nu prinde consistență. Într'un târziu bolborosește :

— „Mi-am permis dudue, să vă trimit un coș cu trandafiri“. Observația e stupidă și i se pare că o umbră a trecut pe fața feței, dar adaugă oare cum avid de răspunsul ei: „Am ales cei mai frumoși trandafiri, nu știu dacă v'au plăcut?“

Genica a clipit de câteva ori din gene. Din felul cum își șerpue trupul, se desprind parcă sunetele amețitoare și ritmul închipuit al dansului ce-i apropiase în seara trecută și o aude răspunzând cu un glas stăpânit de o profundă convingere;

— „Adorabili ! Trandafirii roșii îmi sunt cele mai prețioase flori“ !

Alexandru Ceușianu.

Cronica pedagogică.

Actualităţii pedagogice de Petre I. Ghiţă şi Ion Rotaru.

Lucrarea cu titlul de mai sus e o sintetizare armonios încheiată străbatută de nizuinţa de-a prezenta ideologia educativă a diferitelor aspecte pedagogice. Ea face parte din seria publicaţiuni or cu dată recentă, asupra cărora interesul celor preocupaţi de ascensiunea cultivării intelectuale poate fi retribuit cu bogate r-surse spirituale. Scrisă într'un stil uşor-accesibil şi nepretenţios desfăşurând într'o extindere de formă redusă viabilitatea actualităţii anumitor crâmpes din vastul material al frământărilor pedagogice moderne, ea alcătueşte chiar şi pentru neprofesionişti o lectură reconfortantă, plăcută şi instructivă. Poposim asupra câtorva capitole.

Teoria Metodei ;

Avântul preocupării ştiinţifice risipit în tiparul diferitelor activităţi spirituale, pentru a înregistra rezultate cât mai prodigioase din experimentarea diferitelor fenomene, face uz de anumite mijloace. Scopul lor este de-a determina cauzele fenomenului produs. Aceste mijloace alcătuiesc o metodă. Oricare ramură ştiinţică îşi are metoda sa. Fiecare domeniu ştiinţific are însă o singură metodă.

Şcoala Activă ;

Din interpretare activismului procesul educativ al şcoalei active se înglobează, dacă nu în întregime, dar în bună parte în activitatea fizică-manuală. În acest caz, munca în desfăşurarea educativă, ar forma scopul educaţiei, ţintind a-i da caracterul utilitar profesional.

Când scopul educaţiei îmbrăţişează ţinta formării personalităţii morale, munca nu mai poate fi interpretată ca scop ci ca mijloc.

De-aici rezultă două curente în şcoala activă : şcoala spiritualistă şi cea utilitaristă :

Promovarea exclusivă a unuia din aceste curente ar ştirbi idealul educativ, care aspiră a forma fiinţa umană integrală dezvoltându-i armonic resursele fizice şi spirituale.

Metoda Individualistă ;

Împărtăşind concepţia educativă în sensul, că scopul educaţiei este de-a forma din copil sau adult o fiinţă completă, am fi tentaţi să credem, că actuala organizare a institutelor noastre culturale, unde instrucţia se desfăşoară după un plan uniform, nu mai corespunde spiritului educativ al vremii.

O altă organizare a institutelor noastre educative, unde cerinţa principiului individualităţii să fie aplicată prin repartizarea elevilor după sex şi selecţionare după afinităţi individuale, e singurul drum potrivit a soluţiona-diferenţa între doctrina educaţiei individualiste şi însuşirea democratică a învăţământului nostru.

Metoda Claselor Mobile;

Principiul care stă la baza acestei metode este : „respectul individualităţii în cadrul colectivităţii. Această metodă se datoreşte pedagogului american Washburne. Învăţământul se predă în şcoli! Materiile sunt împărţite în două grupe; de activitate individuală şi colectivă. Durata de muncă a elevului 5 ore pe zi dintre cari 3 de activitate individuală şi 2 de activitate colectivă. Elevii sunt repartizaţi prin teste la anumite obiecte pentru cari au aplicaţie. — Astfel de ex. un elev are talentat la aritmetică după terminarea materialului din casa sa, va putea urma în acelaş timp — cursurile materialului aritmetic al clasei următoare; tot astfel la istorie, geografie şi celelalte obiecte de învăţământ. Orarul şcolilor unde s'a introdus această metodă e în așa fel alcătuit încât obiectele mai principale să se predea la aceeaş oră pentru toate clasele. Astfel un elev din cl. II, dotat la aritmetică cu aptitudini speciale de-a celorlalţi colegi la ora obiectului pentru care e dotat va trece în cl. III. şi va audia materialul acelei clase. Tot astfel procedează cei dotaţi la celelalte obiecte de învăţământ.

Sistemul Dalton ;

Îşi are numele dela oraşul american — în şcolile căuia se aplică. El serveşte la aplicarea principiului educaţiei indivi-

dualiste. Învăţământul e repartizat pe obiecte şi nu pe clase. Fiecare obiect de învăţământ îşi are clasa sa dotată cu tot materialul necesar. Copiii au libertate deplină de a urma acele obiecte de învăţământ pentru cari au aptitudini. Rolul educatorului se limitează în a supraveghea munca şcolarului care în colectivitatea colegilor, cercetează, experimentează consultă cărţi dicţionare, dând impuls personalităţii spre desăvârşire spontană şi firească.

Metoda Montessori.

Spre deosebire de „Sistemul Dalton“ metoda ilustrei profesoare se bazează pe principiul dreptului de libertate a copilului. Educatorul nu forţează sufletul copilului, mărginindu-se ca în momentul când spontaneitatea copilului se manifestă cu însuşirea diferitelor cunoştinţe, să i le servească cu însuşi consimţământul lui. Iată metoda aplicată la o lecţie de scris-citit (tratarea unei litere.)

a) Se arată copilului litera (Se întrebuiţează litere mobile, sau carton). Copilul o vede; văzându-o, e pregătit s'o recunoască. (E preparat s'o scrie.)

b) Copilul pipăie litera. (E preparat pentru citire).

c) Copilul rosteşte litera. (E preparat pentru scrierea cuvântului după dictare.)

d) Se copiază cuvintele cu litera nou tratată.

Compunerea cuvintelor noi pregăteşte copilul pentru citire, care se face prin joc.

Metoda Montessori a fost introdusă pentru experienţă şi în ţara noastră.

Metoda Decroly.

Metoda Decroly urmăreşte pregătirea copilului pentru viaţă. În acest scop, grija educatorului trebuie să se îndrepteze asupra formării sociale a copilului, determinându-i şi cultivându-i resursele psihice pentru timpul când ca adult va fi chemat să activeze în cadrul societăţii. Trebuie deprins copilul să se cunoască pe sine însuşi stimulându-i conştiinţa valorii sale în mediul social.

Învăţământul durează 4 ani, folosind 4 grupe de exerciţii.

1. de Observaţie. Prin aceste exerciţii se urmăreşte dezvoltarea puterii de observaţie a copilului.

2. de Asociaţie. Ele ţintesc la înjgheburile ideilor generale din diversitatea exerciţiilor practice, din

discuții asupra atelierelor vizitate și din studiul procedurilor industriale.

3. de Expresie concretă. Exercițiile constau din lucrări manuale : modelaj, desen, etc.
4. de Expresie abstractă. Exercițiile constau din citire, convorbire, exerciții de ortografie, de stil etc.

Intr'un format frumos, literă simpatică și preț redus, „Actualități pedagogice“ te îmbie să o cumperi când știi ce material cuprinde.

Alexandru Șara.

Cade ceasul serei.

Cade ceasul serei

din văsdhuri,

Munții s'albăstresc

în depărtări;

Fâlfâind se'ntind ale nopții duhuri

Dincolo de zări, dincolo de zări.

Nici o păsăruică

nu mai cântă.

Soarele de mult

a asfințit.

Dintr'un turn pustiu buha se-avântă ;

Totu-i adormit, totu-i adormit.

Numai, tu, pribeag

stai de veghe

Cerului cernit

treaz pândar

Și te miri că'n jur totul tot întreg e

Suflete amar, suflete amar!

Maximilian Costin.

Cronica artistică

Externă.

Cu toată criza morală prin care trec popoarele, se pare că interesul pentru frumos în comparație cu alte națiuni preocupând și azi lumea intelectuală, este mai bogat în evenimente cultural-artistice în străinătate decât la noi.

Acest lucru îl constatăm cu ușurință răsfoind prin reviste streine, pe când la noi, nu se petrece, nimic, sau mai nimic pe tărâm artistic ori dacă totuși se întâmplă ceva, aceasta este mai degrabă în detrimentul mișcărilor spirituale, ca de exemplu, reducerea subvențiilor teatrelor, operelor, a salonului oficial de arte plastice etc. Aceste reviste ne aduc vestea pe de-o parte a unor importante manifestațiuni artistice, pe de altă parte a unui viu și permanent interes pentru industria artistică și arta decorativă menită să dea forma plăcută obiectelor cari ne înconjoară și în mijlocul cărora trăim. La aceste manifestațiuni nu contribuie numai statele respective ci și particularii și societățile culturale.

Astfel cetim că la Londra societatea pentru protecția edificiilor vechi a decis ca să atragă atențiunea pictorilor și gravurilor asupra morilor de vânt ce sunt pe cale de a dispărea rugându-i ca să le eternizeze prin arta lor pe seama posterității. Această societate a mai hotărât aranjarea unei mari expoziții de artă având ca subiect mori de vânt din întreaga Britanie.

La Dresda s'a terminat restaurarea celebrului muzeu *Zwinger*. Sala de marmoră inaccesibilă până acum din cauza marelui incendiu din 1849 care a bântuit acest edificiu, a fost complet restaurată și pusă la dispoziția vizitatorilor.

Revista *Architecture d'Aujourd'hui* ne prezintă un interesant oraș-grădină. Acest oraș este Varna. Omul nici nu ar crede, scrie *Architecture d'Aujourd'hui*, că orașul din îndepărtata țărișoară balcanică subjugată vreme îndelungată de către

Turci, ce dezvoltare puternică a primit de 50 de ani încoace, iar în ultimii 10 ani această dezvoltare a devenit rapidă. Portul din Marea Neagră clădit în modul cel mai luxos, cu băi și localuri de petreceri, ar corespunde chiar și pentru o stațiune balneară mondială. Orașul-grădină care s'a zidit în dosul portului încadrează într'un parc umbros prin vilele și luxuoasele sale hoteluri, cea mai modernă arhitectură construită în modul cel mai igienic și exemplar în cât poate servi de model în primul rând oamenilor de specialitate.

Printre diferitele știri artistice aflăm din *Magyar Iparművészet* că la Budapesta din ordinul primarului general al Capitalei s'a înființat un consiliu artistic care este menit să decidă asupra tuturor chestiunilor artistice ce interesează Capitala. Din acest consiliu superior fac parte cei mai de seamă artiști arhitecți și esteteți.

La Roma nu de mult s'a inaugurat *muzeul Napoleon*. Atât mobilierul cât și obiectele cari constituie relieve de ale familiei lui Napoleon sunt donate de către contele Primoli Giuseppe. În special este bogată colecția relievelor surorii lui Napoleon, Paulina a cărei monument funebru, operă de a lui *Canova* împodobește una dintre absidele bisericii Sfântului Petru.

La New-Jersey în America, în cadrul unei expoziții, au fost prezentate sculpturi și reliefuri din lemn, gips și fier aparținând artei populare americane. Cele mai vechi obiecte datează dela mijlocul secolului al 18-lea.

Se împlinesc 250 de ani dela nașterea inventatorului porcenalului european, *Böttger*. Cu această ocaziune gazetele germane se închină cu pioasă aducere aminte în fața memoriei celui care a avut o viață atât de sbuciumată. Atât din punct de vedere artistic, invenția lui *Böttger* a adus un mare serviciu omenirii căci a înlocuit printr'o materie ușoară cupele grele de piatră, argint și zinc de până atunci, înlocuind în acelaș timp și porcelanele chinezești, aproape atât de scumpe pe vremea cea ca și aurul. Lui i se datorește dezvoltarea unei industrii noi și înfloritoare. Cele mai celebre manufacturi și fabrici de porcelane sunt la Sevres, Meisen, Wien, Ludwiesburg etc.

În curând se împlinesc 100 de ani dela nașterea ma-

relui artist *Gustav Doré*. Cu aceasta ocaziune se va comemora memoria marelui dispărut în cadrul unei expoziții aranjată la Paris. Interpret congenital a lui *Victor Hugo*, *Balzac*, de *Cervantes* și *Rabelais* a căror opere le-a ilustrat atât în ilustrațiuni cât și în portrete pe cari le-a pictat, se caracterizează printr'o notă de misticism. Ilustrarea Bibliei i-a câștigat reputația mondială cu toată lipsa de simplitate biblică ce caracterizează aceste splendide gravuri. *Doré* a fost multilateral și foarte productiv. Operele sale expuse în *Petit Palais* cuprinzând deseme, gravuri, picturi și sculpturi, ocupă 4 săli mari.

În Germania unde formarea tineretului constituie cea mai actuală problemă, educația artistică este urmărită cu viu interes. La Breslau nu de mult, o săptămână întregă s'a discutat problema învățământului artistic și al desenului în școli. Concomitent cu aceasta, într'o expoziție reușită, s'au prezentat deseme de ale școlărilor de diferite vârste. Expoziția a fost intitulată „Copilul își arată inima“ în cadrul căreia s'au expus deseme chiar și de ale copiilor sub vârsta de 7 ani. În acelaș timp și muzeul de arte industriale din acel oraș a organizat o expoziție de deseme de ale copiilor cu titlul „Privire în sala de desemn.“

În sfârșit, din Atena ne vine o veste îmbucurătoare. Legațiunea Italiană își construiește un nou palat iar pictarea frescoului a fost încredințată unui compatriot de al nostru, pictorului *Matey*. Pictorul *Matey* este originar din județul Sibiu și trăiește de mulți ani în Germania unde se bucură de un adevărat prestigiu artistic fiind considerat printre cei mai mari artiști decoratori. Această veste ne măgulește putându-ne felicita pentru succesul unui român și pentru cinstea ce ne-o face în streinătate.

Aurel Ciupe.

Cronica literară.

Ion Petrovici : Din cronica filosofiei românești. (ed. „Universala“).

Familiarizați cu scrisul pur literar a d. Ion Petrovici prof. universitar Iași, dela „Simțiri rostite“ la „Raite prin țară“ și mai în urmă în „Amintirile unui dregător“, putem spune că labirintul fondului de inspirație al d-sale este o înșirarea chiar în desordine a reflexelor de viață cu dungi răvășite de greutatea gândurilor.

În tot scrisul său risipește *idei*. Pe acelaș cromatism al „Amintirilor universitare“, într'o cărtică simpatică de 124 pagini, omul cu simțurile reci, profesorul de Logică „autorul „*Teorii conștiinței*“ înșirue conștiincios sintetic și ordonat câteva *cronici asupra j'osofiei românești*. Fiecare intelectual s'o fi întrebat, dacă poate fi vorba de o filosofie românească! Desigur că da. În bună parte principiile de viață (filosofia) ba chiar însăși ființa spirituală a acestei țări, sunt reflexul influenței străine temenice, exercitate asupra instituțiilor noastre de cultură. Sec. XIX-lea (jumătatea a doua) caracterizat printr'o amplă mișcare filosofică, are puternice rezonanțe și în Principatele Române odată cu începutul șc. românești. Această rază a filosofiei o aduce Gh. Lazăr, care își făcu studiile la Viena unde veni în contact cu filosofia lui Kant, din al căror conținut s'a adăpat August. Treb. Laurian, Timotei Cipariu, S. Bărnăuțiu iar mai târziu Titu Maiorescu și în timpurile noastre, d. Petrovici. „Critica rațiunii pure“ și „Critica rațiunii practice“ constituie abundența investigațiilor speculative a tot ce transcende actele de viață, a priori și posteriori. O comentare a kantianismului la noi, a făcut-o ulterior d. prof. univ. C. Rădulescu Motru în „*Elemente de metafizică*“ (Ed. Casa Școalelor) și în „Personalismul energetic“.

Ne dăm seama că a ne opri asupra fiecărei cronici, din câte cuprinde acest volum, depășește spațiile unei recenzii concise. De aceia ne vom mulțumi a înșira titlul a toate croni-

cile: „Contribuție la filosofia lui Eminescu“, influența filosofiei indico-budistă, grecească, Kant (a cărui „Critică a rațiunii pure“ a încercat s'o tâlmăcească în românește) și mai covârșitor, concepția pesimistă despre viață a lui Arthur Schopenhauer. Unii susțin că și Ed. von Hartman prin lucrarea sa „Filosofia Inconștientului“ (Philosophie des Ubewussten), „Aforismele lui Titu Maiorescu“, „C. Rădulescu-Motru (ideile sale filozofice)“ „A. D. Xenopol (gânditor în „Teoria Istoriei“) și *Incursiunile istorico-pedagogice ale D-ului S. Mehedinți*“, un articol de polemică vie. Se știe că dl. prof. S. Mehedinți este un mare adept al pragmatismului american, preferă practicul, rudimentarul, agitației sau cercetării spiritului. Cel ce semnează aceste rânduri, a scris pe vremuri un articol foileton în „Curentul“ în care revelă demagogismul pedagogiei utilitarismului practic; înbăcească-se creierii în carapacea lor, numai să fie brațul vânjos! cam așa vrea d-sa. Aceasta ne ar aduce o paralizie progresivă, o imbecilizare treptată a facultăților spirituale. Astea le-am relevat pentru ca să mă pomenesc cu o serie de scrisori anonime, fiecare, conținând injurii la adresa mea. Iată însă că în lucrarea de care ne ocupăm găsim confirmate spusele noastre; „atunci când vorbește (d. Mehedinți) de „amânarea“, de a face artă, știință, etc. și aceasta acum când există o aprigă concurență între popoare, când teritoriile noastre sunt disputate și când pentru a ni se recunoaște drepturile naționale, *ni se cere să arătăm pe deasupra, ce putem noi aduce la tezaurul civilizației universale*“ (pagi. 123),

Trebue să dispară concepția îngustă că noi suntem o gospodărie modestă, că n'avem dreptul să intrăm în rând cu alții mai favorizați de soartă. Acestea sunt contururile, punctele pe care eleganța artistică a frazei, precizia gândurilor și mai presus, sinceritatea serisului d-lui prof. I. Petrovici o îmbracă. E o carte care cuprinde în paginile ei înălțimi de gânduri, nume de filosofi cari prin crezul lor au dat direcții, au deschis căi, au schimbat suflete și au rectificat mersul vieții.

Nic. Albu.

Prispa vraciului, roman de I. Șt. Ioachimescu. (Editură „Adevărul“).

Cartea dlui I. Șt. Ioachimescu este o prelungire de semănătorism în literatura actuală. Atât tema, cât și tehnica romanului o dovedesc ca atare. Viața rurală cu cele câteva aspecte cunoscute ale ei: dragoste de preoți cu țărance, purismul sufletesc poporan, puterea superstițiilor indestructibile la săteanul român, apoi legenda, cu tot romantismul care emană din ea, firea visătoare nu mai puțin romantică a lui Mușetescu și încă nenumărate elemente componente ale romanului, amintesc de literatura semănătoristă. Chiar acel aer de liniște, care numai aparent este turburat de incidentele cari se ivesc în viața satului Rudari, din cauza vraciului din prispa sau a lui Șurucu, părintele ce se poartă necinstit cu Gălbinașa, iubita lui Drăgoi al lui Iova Sirbul, precum și tipul conștiințiosului dascăl Stanciu, sincer luminător al satelor, stabilesc conturi semănătoriste.

Ar fi nedrept însă, a reduce romanul dlui Ioachimescu la la atât. Căci satira politicianismului democrat — care prin povestirea unei plănuite dar nerealizate recepțiuni politice, alcătuiește un fragment spiritual — ironia cu care mica burghezie dintr'un oraș de provincie este mînuită, realismul care se desprinde din caracterizarea popii Eftimie) „Puți a tutun și duhnești a băutură“... ce notă specific argeziană), constituiesc o depășire.

Abordînd o tehnică dificilă, prin introducerea elementului de basm, Dl. Ioachimescu și-a subminat în mod grav tehnica romanului. Acțiunea și a pierdut coeziunea necesară, evenimentele nu se mai succed pe traiectorie logică, evoluția romanului e plină de linii frînte. Făcînd abstracție de aceste considerente cari, cum am spus, privesc mai mult tehnica romanului, „Prispa vraciului“ e o carte care se citește ușor și cu interes.

Un cuvînt mai avem, cu referință la romanul de care ne ocupăm. Și acest cuvînt chiar pentru autor.

Fîindcă tradiția ne obligă să facem pomenire și de stilul unei cărți, să ne ierte Dl. Ioachimescu dacă îi atragem atenția să-și îngrijească scrisul și să nu mai strecoare în text expresii ca acestea: „Umflăturile *se trăsese...*“ sau „Rudărenii *pusese capetele...*“ căci umflăturile se trăsaseră...

Nicolae Ursu

Oltea I. Nistor: Spre Orient (Colecția **Iconar** Cernăuți).

Ne amintim că acum trei ani tânărul scriitor comunist d. Alexandru Sahia, fost redactor al „Vremii Literare“ a scris o serie de reportagii dela *locurile sfinte*.

Erau acolo prinse impresii ticluite cu mestegug de artist.

Dar acele reportagii nu cuprindeau decât Ierusalimul cu toate amintirile și locurile legate de viața Mântuitorului. Și mai aveau un defect acele reportagii, nu făceau o paralelă sau o recapitulare asupra trecutului a acestori locuri și așezăminte. Dacă scriem câteva gânduri în legătură cu cartea Dnei Oltea I. Nistor, o facem fiindcă este singurul *memorial* de călătorie în Orient în care găsim — excursiv scrisă — lumea și timpurile celor două Testamente, descompunerea și ruina marelui Imperiu de răsărit. Serisul Dsale reprezintă un spațiu concis. Inregistrarea impresiilor cari uneori sunt exprimate banal, a urmat o linie de cuprindere emotivă prin aspect exterior, cu reflexii și comentariu subiectiv. Acest grafic nu constituie un efort, creind în autoare o afinitate ce receptiv schițează peisagii. Pe aripele gândului ne-am lăsat duși sub soarele Asiei Mici: ne surâde vechiul Istanbul (la Dna O. I. Nistor Istanbul): Moscheea Albastră, Vechiul Serai, Haremul, Iedi-Kulé, castelul cu șapte turnuri unde au murit atâția Domni români maziliți. Urmează: Alepul, Baalbek, Beyrouth, Damasc reședința primilor califi după cucerirea de către Arabi. Impresii despre: Iordan, Marea Tiberiadei, Nazareth, Ierusalim, cine, și cum sunt Beduinii, Ierichon-Marea Moartă, Bet eem și Tel Aviv, noua capitală a republicii evreești. Fără pretenții scriitorești, totuși această carte poate constitui un debut frumos; eleganța și expresivitatea într'un scris care te cucerește dela prima pagină ca s'o citești pe nerăsuflăte până la sfârșit. Ici coala câte o împetritare de limbă ceți zgâie cerul gurii. . . . „prin strădițele“ (?) sau cacofonii simple „dinspre Mecca câțiva“ . . . sunt greșeli prea mici pentru a micșora farmecul unei lecturi agreabile și instructive completată cu 16 vederi din cele mai frumoase în drumul prin hârtoapele Asiei Mici — leagănul vechii omeniri — al cărui fruct este frumosul volum „Spre Orient.“

Hoinărint prin U. S. A. de Leon M. Negruzzi. (Colecția „Rosidor“.)

Dacă nuvela clasică „Alexandru Lăpușeanu“ și celebrele „Amintiri dela Junimea“ n'ar fi integrat familia Negruzzeștilor în istoria literaturii românești, poate că numele autorului acestor note de călătorii, ar fi ceva nou necunoscut, fără nici un interes pentru noi. Cu atât mai mult, cu cât *Hoinărint prin U. S. A.* este o carte de debut, a lui Leon Negruzzi. Știm aceasta din „Cuvîntul înainte“ al traducătorului Eduard Konya. Interiorul volumașului însă, nu trădează de loc acest lucru. Ai impresia că citești un autor rutinat, care știe să construiască și să sintetizeze tipuri, cu o fizionomie precis conturată. Societăți cu toate resorturile lor psihologice. Căci, chiar dacă e vorba de niște note de călătorie, Leon M. Negruzzi, a ales această cale a constuirii de tipuri *prin narațiune*. Descriptivul e întrebuițat numai ca o complectare, pe câtă vreme povestirea are un rol mult predominant în decursul cărții. Evident că în asemenea condițiuni, criticismul și didacticismul caracteristice notelor de călătorie, dispar, încât însemnările autorului se îmbracă într'o formă eminentemente epică. Recunoști figura contrabandiștilor de acool: *bootleger* (cartea a fost scrisă înainte de buclucașa noapte a lui Roosevelt, cînd suspendându-se regimul prohibitiv, s'au consumat 40.000 butoaie de bere la New-York într'o noapte) exrocînd statul, femeia identificată cu aventura, goală de orice sentiment, steaua dela Hollywood, publicul închegînd massă la intrarea cinematografului s'o vadă pe Gloria Swanson, recunoști toată această serie de figuri, nu privite prin ochelarii unui savant sociolog, ci pătate de autor în toate fazele lor de activitate, cari le pot fi caracteristice. Prin faptul că a reușit să acumuleze viață efectivă în cartea sa, Leon M. Negruzzi, a făcut mai mult decît un reportaj de călătorie.

Am putea ca să dăm cititorului cîteva fragmente în citat, cu titlul de exemplificare, dar credem mai util a-l trimite la însăși lectura acestei cărți scrise despre America de un român, în franțuzește și tradusă pe limba noastră de un maghiar.

Neseu.

Panait Nicolae : Răstigniri (versuri) ed. *Iconar*.

Poezia lui Panait Nicolai este şuvoi de toamnă într'un suflet bântuit de un pesimism mohorât.

Mi-am astupat urechile — să fiu departe de lume — pentru a înţelege interiorul „*Răstignirilor*“. Poemele acestea în clip-clap sufletesc, îţi toarnă glicin din creştet până 'n tălpi. Vibrează sgototos prin noi tristeţea în preajma unui vers :

*Frate, bunule frate,
Adoarme sufletul, leagă-ţi gândul ;
Uite tomana, florile-s moarte
şi stelele plânse cu vântul
departe.*

(*Elegie*).

ori :

*Strigă-mă. Toamna mă 'ngroapă cu morţii.
Vântul mă 'ndoae spre gropile reci ;
Rămâne umbra la şipcele porţii
Asvârle-o din cale şi treci.*

(*Incheere*).

Mocni tăcerea în mine lovită de undele reci ale poesiei lui Panait Nicolae — fecior fără plete cu rădăcini prin veacuri.

Istrate Drăguşan.

Aspazia Munte şi Neculai Pavel : Breviar de poezie bucovineană contemporană.

Avem în faţa noastră o plachetă de versuri — cele mai bune — din toţi tinerii scriitori bucovineni.

Datorită felului cum a ştiut să dea posibilitate de afirmare elementului tânăr revista „*Junimea Literară*“ şi ziarul „*Glasul Bucovinei*“ în foiletoanele lui, avem astăzi în această „*Veselă grădină*“ o înflorire literară cum nu este în niciuna din provincii. Dacă au apărut într'un volum („*Breviar*“ sau „*Antologie*“) se datoreşte în bună parte — credem — hărniciei, priceperii şi căldurei pe care o pun în toată munca lor de editori dd. Mircea Streinul şi Iulian Vesper. Aşa s'au putut vedea prinşi în albul hârtiei la distanţe şi spaţii exacte, tinerii scriitori : Gh. Antonovici, A. Cerneanu, Tr. Chelariu, Ghedeon Coca, I. Creţeanu, G. Durmur, Teofil Lianu, Procopiu Mileşte, G. Nimigeanu, colaboratorul nostru Vasile I. Posteuca, A. Putneanu, N. Ropceanu, † Ion Roşca,

N. Roșca, sufletul acestei mișcări literare d. Mircea Streinul (autorul vol. „*Carte de Iconar*“) și Iulian Vesper (autorul vol. „*Echinoux în odăjdii*“), precum și dd. N. Tcaciuc-Albu, E. Ar. Zaharia și frații (?) Vitencu.

Că nu vor române toți în picioare prin timpuri viitoare, o știm. Însă, sintetizând toate înmuguriri lirice, se desprinde impresia unei *primăveri literare* rodnice pe plaiurile Bucovinei. Iată dece noi urmărindu-le munca, îi admirăm.

N. Minamin.

E. Ar. Zaharia: Apoteoz — itinerar liric prezentat de colecția ICONAR, Cernăuți.

M'am convins că e deplasat și inutil să cauți în fiecare poezie, substanța unei impecabile versificații, ori cristalizarea unui sentiment, având ca bază liricul ori epicul, fără riscul de a nu suferi adeseori o decepție. Lirismul a vibrat întotdeauna și pe corzi sonore de poet veștejit, trecut cu vremea, și pe corzi subțiri cu vibrații lamentabile de poet tânăr cu firma; „En vogue“. Întotdeauna au avut o singură semnificație melodiile din harpha lui Eol: „lubirea mea-i o floare de crin spulberată de vântul toamnei. Pe urma ei lacrimi... lacrimi... lacrimi...“

Când însă rândurile unui răvaș sentimental versificat, au fost impregnate de atitudini erotice, reale, publicul a inventat termenii de: Imoral și obscen. Frumoasă inovație.

Verseurile d-lui E. Ar. Zaharia brodate pe supoziția parafrazată mai sus, își găsesc justificarea prin palpitații de suplețe, versuri orgolioase prin combinarea lirismului suav cu cel obscen. Toate prin apotează.

Există multă simțire estetică în atitudinea poetului.

*Venim pe-un drum de țară
Și nu pot bucuria în vorbe s'o adun:
Și sunt extaziat ca un nebun
că 'n loc de toamnă începe o altă primăvară.*

*Domniță moldoveană cu trup păstrat virgin,
cu luminiș de suflet și țara mea 'n priviri,
cu tăceri de ape verzi și taine de 'nfundate mănăstiri,
ne vom vedea pe prundul veacului vecin.*

M'a frapat naturaleța versului și simbolizarea inițialului.
Credem că din naivitate s'au strecurat lacune ca acestea:

*Piciorul tău e sprinten și svelt ca un ogar
Și obrajii tăi sunt dulci — ce dulci catifelați!*

*Mâine dimineață arginti-va bruma
Locul unde-ți pipăi pulpele și sânii.*

Și-ți svâcnesc genunchii calzi ca niște iezi.

Placheta „Apotez“ e o amforă sentimentală în prozaica și sufocata destindere: Poezia.

Colecția Iconar încheagă serioase veleități.

Gh. Freamăt.

Almanahul învățătorilor din Cetatea Albă pe anul 1934.

O bogată și variată cronică, cuprinzând 180 pagini format mare și frumos, cu peste 50 colaborări din lumea scrișului și învățământului românesc, 100 clișee în text. În „Almanahul învățătorilor“ își dau întâlnire cele mai de seamă contribuții ale publicisticii și învățământului nostru. Colaborează dnii: Dim. Gusti, P. Andrei, Ion Mihalache, Ion Simionescu, I. C. Petrescu, D. V. Țoni, Pan Halippa, Ap. D. Culea, S. Mehedinți, Octavian Goga, Cezar Petrescu, I. I. Alexandru, T. Iacobescu, T. Teodorescu-Braniște, Stanciu Stoian, N. Țane, Gh. Bujoreanu, Tr. Teodorescu, Petru Dimitriu, Pamfil Șeicaru, V. Hondrilă, N. Costăchescu, P. Antohi, S. V. Goraș, Ion Costache-Dâmbovița, V. V. Haneș, Gh. Ștefănescu, Al. T. Buza, Vladimir Ilici, Tiberiu Crudu, Aurel Codreanu, V. P. Dumitrescu, Gh. Chirișescu, Const. Angelescu, B. Iordan, Iancu Istrate, Șt. Iacobescu, Mircea Ispir, Lazăr Ștefănescu.

„Almanahul învățătorilor“ din C.-Albă, apărut sub îngrijirea colegilor Mircea Ispir și Lazăr Ștefănescu, este o adevărată enciclopedie didactică a acestui an, pusă cu mari sacrificii la îndemâna colegilor din țara întreagă. Studii, literatură, pedagogie și alte probleme culturale-sociale și școlare, sunt scrise cu competență și semnate de nume cu autoritate, în „Almanahul învățătorilor“ din Cetatea Albă. O splendidă copertă în culori de pictorul Dem. Prețul pentru învățători 42 Lei.

Reviste

Societatea de mâine. Anul XI.
No. 1., 2. Cluj.

După un aport cultural de 10 ani, revista clujană își continuă activitatea cu aceeași temeinicie, încadrând în coloanele ei, toate domeniile de manifestare spirituală. Semnează probleme sociale: I. Clopoțel, Const. Sudețeanu, Ion Covrig Nonea. Pagina literară: Alex. Ceușianu, Ion Th. Ilea, I.U. Soricu, George A. Petre, etc., Cronica vastă și laborioasă.

Viața Românească. An. XXIV.
No. 3. București.

Revistă de literatură, artă și ideologie. Apare sub chibzuita conducere a d-lui G. Călinescu. Nu ne raliem boicotului scriitoricesc îndreptat contra acestui domn. Ne doare însă când vedem că aceste lupte se duc nu pentru ocuparea de poziții spirituale, ci pentru aranjamente bănești. Aici cade vina și pe dl. Călinescu. Însă, d-sa a dat *ceva* literaturii, („Viața lui Mihail Eminescu“, „Cartea nunții“) pe când atâția alții cari îl detestă, încă n'au dat nimic. „V. R.“ pentru publicul cititor de reviste, este o necesitate cu atât mai mult cu cât și-a redus costul la 10 lei numărul. Noi o citim cu drag, fiindcă totdeauna aduce ceva interesant.

*

Blajul. Anul I. No. 2.

Cu o atmosferă clericală, *Blajul* aduce un mănunchiu de colaboratori tineri pe lângă garda de vechi publiciști ai Blajului: Al. Lupeanu, Dr. N. Lupu, Pr. Ion Suci, ș. a. Am citit pe pag. 2-a a copertei numele unui numeros comitet de redacție. Toți aproape profesori tineri. Din acest grup așteptăm să se desprindă câteva energii de valoare.

Acest număr pare puțin mai anemic, față de celălalt.

De ce?

*

Bloc. Anul I. No. 1. Piatra-Neamț.

Ne emoționează apariția unei noi reviste. Se pare însă că în ultima vreme, febra scrisului scoate broboane de sudoare pe frunțile livide ale multor nechemăți. O naivă constituire cu pretenții de pamflet, stupind însă. Tinerii grupați în jurul revistei *Bloc*, își deschid cariera literară prin reclame personale și prin o pregătire stilistică și filologică de remarcat: „Crevedia aude și face să se vadă adevărul ca un soare într'un amiaz de Iulie“. (sic.)

Cu „Iesniciune“ se pot înlătura unele lacune din coloanele revistei d-voastră d-le Geo Pan. —

Estetica literară e o profesie de credință.

Gazeta Ilustrată.

Prețioasa ilustrațiune ardeleană a d-lui Petru Boteș, ne încântă imaginația dornică de călătorii prin toate colțurile pitorești ale țării. — Cronică teatrală și cea plastică și-au găsit în pana dd. C. Albu și V. Beneș meșteșugari consecvenți ai scrisului.

Satul și școala. Anul III. Nr. 4—5. Cluj.

Este revista lunară (vorba vine) pentru educație și învățământ scoasă cu muncă cinstită și multă migală de cei doi vestiți profesori clujeni dd. Const. Iencica și D. Goga. Are totdeauna articole substanțiale al căror cuprins pot satisface orice pretenții intelectuale. Ba unele ca articolul „Bazele psihologiei caracterului“ a dlui Dr. D. Todoranu — pot face cinste oricărei mari reviste de sociologie sau filosofie din țară. Credem că dd. Iencica și Goga ar putea da mai multă viață revistei printr'o *Cronică* cu mai mult și variat conținut.

Cultura poporului. Anul V. No. 1—2. Cetatea-Albă.

Rari sunt revistele învățătoarești cari să aducă cu fiecare Nr. atât de bun și variat material cât „Cultura poporului“ revista Asoc. înv. din jud. Cetatea-Albă. Nu știți ce să reții din bogăția materialului ce-ți prezintă. Articolele de pedagogie socială și infantilă se îmbină minunat cu cele literare. (E singura revistă care a înțeles că *literatura bună* nu poate lipsi

dintr'o revistă a unei Asoc. învățătoarești.) Interesantă *monografia* com. Palanca a d. Boris Malski. (De ce nu lucrează și colegii mușeni în domeniul *monografic*?)

Libertatea. An. II. No. 5. București.

Nu exagerăm dacă o socotim ca una între revistele foarte bune din câte apar în țară.

Dă mai multă preponderență chestiunilor economico-financiare. Articolele semnate de d. G. Strat sunt totdeauna pline de importanță pentru orice intelectual. Diversitatea problemelor atacate în paginile „Libertății“ o fac din ce în ce mai interesantă. Ultimul număr cuprinde un interesant articol intitulat „Geneza istorică a operei lui Malthus“ semnat de d. G. Strat.

Inmuguriri. An. III. Nr. 1—2.

Apare la Fălticeni — zice-se — sub direcția (?) d-lui prof. Virgil Tempeanu. Ne roagă să scriem ceva despre ea, această soră. Bucuroși, de ce nu, când îți vine dintr'un oraș unde și-au târât pașii atâția scriitori? Dar să nu fie cu bănat, de unde atâta sărăcie spirituală cu care vine îmbracată rev. „Inmuguriri“ când la capul ei veghiază dd. V. Tempeanu, Havriș, D. Loghin, M. H. Delabaia, Aurel G. Stino, oameni al căror nume a trecut și dincoace de Carpați? Fiți mai serioși în muncă domnilor... Poetii *iconari* au umplut toată Moldova de sus, iată-i și la „Inmuguriri“ *et, partout...*

Arta și Omul. Anul II. No. 7—8.

Sunt așa de puține revistele cari dau spațiu *frumosului realizat*. De aceia, tăcerea de trei luni aproape a singurei *reviste pentru răspunderea frumosului* la noi în țară, „Arta și Omul“ ne-a surprins. Bănuim greutățile cu care are de luptat această revistă la noi unde statul bagă câteva sute de mii de lei în „Boabe de grâu“ care — să ne ierte lumea — nici ea nu știe de ce mai apare, în timp ce o revistă în ale cărei pagini sunt cuprinse trăsături sufletește prin sculpturi expresive și tablouri cu întruparea durerii rânjind în urma penelului se luptă greu. Acestei reviste i-s'ar cădea — justițiar prin concept spiritual — o „bucățică“ din „întregul“ de subvenții — dela Direcția Artelor.

*

Indrumări Pedagogice. Anul II. Nr. 1. Bârlad. O revistă de pedagogie pură nu poate fi scrisă decât atunci când are în jurul el maestrul în arta educației, ceaace nu-i lipsește revistei, „Indrumări Pedagogice“. În acest număr colaborează dd. prof. P. Todicescu, Șt. Toporaș, I. C. Antonovici, scriitorul G. Tutoveanu, V. Stoica, T. Iacobescu, ș. a. Dăteva cronici scrise bine.

Plaiuri săcelene. An. I. Nr. 2. Satulung-Brașov.

Când am primit-o, ne-am întrebat, ce vrea să fie fițiuca asta? Ce vrea? Din „Rostul nostru“ care vrea să fie un fel de pro domo, am înțeles. Numai pentru a nu fi nimic, nu-i nevoe să apară, și așa e . . . tot nimic. Păi, dacă credeți că e bine așa, dați-i înainte . . .

*

Muguri. An. V. Nr. 1. Rădăuți.

E revista de încercări literare și critice, a elevelor dela liceul Eudoxiu Hurmuzache îngrijită de tânărul scriitor bucovinean Aurel Putneanu.

Apreciem și revistele minuscule când au în ele purități literare. „Muguri“ împacă în parte aceste pretenții. Cronici concise, scrise cu nerv așa cum îi place d-lui Aurel Putneanu. „Insemnări“ le ne relevă o animositățe între d. A. P. și d. V. Posteuca.

Ce și-a făcut bietul poet încarzarmat?

D. Valeriu Delațară cu „Carte postală“ ne vin să credem că e *la țara*, altfel îi tremura tocul scriind: „*închipueșteți*“ (într'un cuvânt!) în loc de închipuește-ți. Incolo, să zicem că ar fi bine.

*

Note.

Congresul de filosofie. În cadrul unei adunări, minți luminate și-au spus părerea asupra învățământului filosofiei în școlile noastre secundare. Fiindcă în fața vieții relația dintre ceace se numește cerebral innăscut și ceace se câștigă prin experiență, nu pot crea realități cari ar contribui la afirmarea valorilor spirituale, rămâne ca o disciplină filosofică-pedagogică să cultive caractere, să orienteze și să purifice individualitatea de tot balastul ereditar și social dăunător poziției sale în viața socială de mai târziu.

Profesorii de filosofie din țară, au vorbit concludent, conduși fiind de devotamentul și experiența lor. În numele unui viitor, pentru care vreau să pună stabilitate, desordinei, agitației și haosului în care își plimbă existența tânăra generație de azi, dânsii cer Ministerului Instr. că în apropiata reformă a învățământului secundar, să se dea importanță învățământului pedagogic, sociologic, moral, etc. discipline cari vor fixa linia de conduită și orientare, de care depinde progresul social.

Se spune că au fost auziți.

+ *Vasile Goldiș.* Falanga marilor luptători ardeleani pentru Unire, a scăzut mult; în proaspătă iarnă, vajnicul tribun *Dr. Amos Frâncu*, apoi venerabilul memorandist *Teodor Mihaly*, iar acum în urmă, doi mari bărbați ai vieții politice și culturale ardeleni,

V. Goldiș și Șt. Cicio Pop. Ne oprim asupra lui *V. Goldiș* mai întâiu fiindcă este cea mai proeminentă figură a vechiului Ardeal, care a stat în slujba celor mai mari interese ale neamului servindu-l cu cuvântul, condeiu și cu faptă. Desprins din grupul frunțașilor arădani; *Cicio Pop*, *Vasile Mangra* (trădător mai târziu), *Ion Rusu Șirianu*, *Dr. Ion Suci* și *R. Ciorogaru*, a căror sentimente erau o comunitate de simțiri pe acele timpuri, îl vedem mai întâi profesor la școala normală confesională din Caransebeș, unde pe lângă obiectele: *L. română*, *Istoria* (specialitatea lui) și *Latina*, predă și pedagogia. În domeniul pedagogic avu o activitate rodnică, îndrumând și însuflețind pe viitorii învățători. Din timpul acesta datează traducerea „*Greșelile învățătorului*“ a pedagogului american *James Hugues* — în care pe lângă ideile lui *Hugues* asupra metodei și a atator în sușiri ce se cer unui învățător, le vedem și pe ale lui *V. Goldiș*.

(În numărul viitor al revistei noastre, vom publica nu articol-comentar asupra acestei cărți datorit colaboratului nostru d. *Victor Lucrețiu*). După trei ani de profesorat la Caransebeș, este invitat la liceul „*Andrei Saguna*“ din Brașov. Încăunarea unchiului său *Iosif Goldiș*, ca episcop al Aradului a avut ca urmare, aducerea lui *V. Goldiș* în postul de secretar consistorial. Stabilit la Arad, energia, cultura și temperamentul său prin combatență, își caută un mijloc de afirmare ca o necesitate biopsihologică. Îl găsi în coloanele

ziarului „Tribuna“ care deveni mai târziu „Românul“ Articolele semnate pe acele vremi care se pot ceti și acum, sunt dovada unei forțe ce nu cunoaștea stăvilă și a unei culturi vaste. Li memorăm numele mai ales învățătorii ardeleni a căror singur apărător, pavăză neînfrântă, în parlamentul ungar cu ocaziunea votării legii școlare a contelui Apony, a fost numai el. Prin el a vorbit Ardealul la 1 Dec. 1918 la Alba-Iulia. În 1925, este ales președinte al „Astrei“ pentru Ardeal, unde desfășoară o activitate care a întrecut pe toți antecedenții săi. Din 1928 căzuse la pat de grea suferință care-l ținu departe de orice mișcare politică sau culturală până în ziua de 9 Febr. a. c. când își dădu obștescul sfârșit după o viață de muncă închinată numai neamului său.

torent de vibrații. Verbul său era cald, simplu, cu accent insinuant, ceea ce-l făcea plăcut și reconfortant, așa în cât oratoria ar trebui să-l numere între primii ei frunțași. Vremea însă i-a cerut o depășire a temperanței și a caracterului său demol. El a respins această ofertă. Deaceia, nu-l vedem în viața politică a României Mari într'un înalt post de răspundere. A rămas același om modest în pretenții bun, blând, om al păcii, înclinat spre „înțelegere“ spre *omenie*. Din albastrul Cerului, sufletul său cast, ca o floare albă de Mai, urmărind drumul de fiecare zi al nostru, ne va vedea câți îl urmăm. Foarte puțini Ciceo Pop, fiindcă suntem răi ca durerile bătrâneții... (Na).

BCU Cluj / Central University of Cluj
Societatea română de cercetări psihologice.

† Ștefan Ciceo Pop. Intimitatea între mult regretații oameni de seamă I. G. Duca și Dr. I. Cantacuzino, este analoagă prieteniei dintre V. Goldiș și Șt. Cicio Pop.

Nici nu s'au șters impresiile indoliate după moartea lui V. Goldiș și iată că la Conop tot în părțile Aradului se deschide o nouă groapă pentru Șt. Ciceo Pop fostul președinte al Camerei și fost reprezentant al Românilor ardeleni în parlamentul din Budapesta. Șt. Cicio Pop era o figură plină, bolovănoasă, umbrită de mândria rasei. Un om bun, care nu s'a arătat niciodată istovit. Apariția sa în fragmentul istoric al Ardealului, s'a caracterizat prin protestările din Camera ungară. Vorbirile lui nu erau întortocheri de idei ci un

Sub președinția d-lui Prof. univ. C. Rădulescu-Motru, s'a constituit în București „Societatea română de cercetări psihologice“, având drept scop promovarea cercetărilor de psihologie în țara noastră. Societatea cuprinde 19 secțiuni (privind toate ramurile psihologiei), unde pot activa psihologi, medici, ingineri, juristi, profesori de filosofie, institutori, industriași și în general ori cine se interesează de știința psihologiei. Inscriseri și informațiuni de orice fel se obțin la d-l Dr. I. M. Nestor, secretarul general al Societății, Facultatea de filosofie și litere din București, Laboratorul de Psihologie.

Profesionale.

Posturi noi de învățători. Prin noul buget al Statului se vor înființa încă 6000 de posturi în învățământul primar.

Vor fi numiți cu titlul provizoriu pe ziua de 1 Sept. 1334 toți absolvenții cu diplomă de capacitate ai școlaelor normale.

Transferări. Potrivit legii înv. primar din 1934, Ministerul Instrucțiunii va publica tabloul posturilor vacante din învățământul primar, în vederea transferărilor.

Colegii cari au interes să se mute în alte localități vor avea grije să înainteze *până la 1 Aprilie 1934*, cererile lor însoțite de acte, Revizoratelor Școlare ale județelor unde cer transferarea, precum și la Revizoratele unde funcționează în prezent, spre a a obține avizul cerut de lege.

Dețasare. — Condițiuni (Art. 140 leg. înv. primar; Art. 284. reg. acestei legi.

În conformitate cu disp. art. 140 din legea înv. primar membrii corpului didactic pot obține dețasări la altă școală în condițiile prevăzute de art. 248 din regulament, Ministerul având facultatea să încuviințeze aceste cereri.

Dar din momentul în care Ministerul a acceptat să facă dețasări dela o școală la alta, nu poate să le probe și execute

decât în condițiunile prevăzute de art. 140 din lege și 248 din regulament.

Curtea de cas. S. III. Dec. No. 340—932 Pand. Săpt. Nr. 28—932.)

Acțiune în contencios. — Acțiunea în contencios în cont. cu art. 4 din legea contenciosului adm., se introduce în termen de 4 zile de când a luat cunoștință de măsura pe care o atacă, sau 60 de zile dela înregistrarea cererii la care autoritatea nu i-a răspuns.

Orice intervenție după aceste termene se socotește ca tardivă.

Curtea de Cas. S. III. Dec. Nr. 365 din. 1931; Pand. Săpt. Nr. 21—23 932.)

Pentru cetitori nostri.

Ne adresăm Dvs. celor care ați vrut să se nască această revistă, celor cari ați vrut să realizați *ceva*, să dați Mureșului prima revistă cu viața puternică. Atunci când ați hotărât apariția ei, erați însufleșiți. Ce repede s'a evaporat această însuflețire! Ați început să o bârbiți, deși așa rea, bună cum este, *este a D-voastră*. Cât despre noi care îi purtăm de grijă pentru regulată ei apariție, avem trista ocazie de a confirma — ca împlinite — spusese dlui prof. C.

Rădulescu-Motru, „mulțimea strigă, dar nici ea nu știe ce vrea“. Nu vă răsbunați trimițându-ne o îndărăt, căci aceasta dovedeste ori că nu e la înălțimea vederilor Dvs. — și atunci nu vă satisface setea intelectuală — sau că

ea e scrisă peste puterea de înțelegere a Dvs.

Aceasta numai pentru colegii cari și-au simțit existența desechilibrată, știindcă li se vor reține 6 lei la lună.

Editurile noastre.

Ceva despre editura Ciornei.

Ne propunem, ca în scurt, să să relevăm activitatea diferitelor edituri în coloanele acestei reviste. Aceasta cu atât mai mult cu cât meritele editurii nu pot fi negate în ce privește ținuta exterioară a unei cărți și chiar desfacerea ei în public. Prin chiar faptul că editura *Naționala Ciornei* a înțeles să pună în comerț poate cele mai importante cărți ale anului acestuia, are un merit. Epuzizarea în mai puțin de o săptămână a unei ediții de 5000 exemplare, cum e cazul *Întoarcerii din Rai* a d-lui Mircea Eliade, precum și desfacerea pe care *Aurul negru*, romanul dlui Cezar Petrescu a avut-o, vânzarea *Fîntînii cu chipuri* a d-lui N. Davidescu, a lui *Don Joan Cocoșatul* (I. Călugăru) de care fiecare din acestea s'au bucurat, constituie în afară de o recunoaștere adusă autorilor și un elogiu pentru dl, Ciornei. Prin lausarea colecției „*Rosidor*“ cu cărți relativ ieftine, dl. Ciornei are un merit în cultura românească.

Neseu.

Insemnări.

În numărul viitor al revistei vor apare articolele domnilor: Ion Covrig Nonea (Materialism și spiritualism), Nicolae Nistor — insp. școl. — (Cercurile culturale), Vasile Netea (Eugenia și problemele ei) și un *studiu critic asupra poeziei lui Aron Cotruș* de Gh. Freamăt.

Legătura noastră cu editurile și revistele bucureștene este încredințată d-lui Nicolae. S. Ursu. D-sa ne va ține în curent cu ultimele noutăți literare.

Chestiunile de pedagogie și sociologie, ca; apariția unor cărți importante în aceste domenii, reviste, ziare, congrese, etc. din Capitală, și cari ne interesează, vor fi comunicate în *Cronica* revistei noastre de către prietenul și colaboratorul nostru d. Lazăr David.

„Progres și Cultură“ are ca reprezentant la Cluj pe d. Gh. Freamăt publicist.

Sub pseudonimul Mihail Dragoș-care iscălește poezia „Reîntoarcere“ din acest număr-se ascunde numele unui distins intelectual și sensibilitate poetică, profesor în orașul nostru.

Revizoratul școlar al Județului Mureș.

C u m u n i c a t.

Pentru ultima oră aducem la cunoștință tuturor înv. din jud. Mureș, că, afară de Marți și Vineri după masă când sunt ore oficiale (4—7), nimenea nu va mai fi primit în Revizoratul școlar cu nici o chestiune.

Revizor școlar,
Parteniu Duca.

PROGRES SI CULTURĂ

Revista Asociației Invățătorilor din județul Mureș
și Buletinul Oficial al Revizoratului și Comit. școlar județan

---

Revista apare sub conducerea
Comitetului Asociației Invățătorilor Români
din județul Mureș.

Apare lunar, afară de Iulie și August

Redacția și administrația: Tg.-Mureș Str. Cogălniceanu No. 3

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ABONAMENTUL ANUAL:

Pentru Invățători lei 60, pentru Comitetele Școlare și alții lei 100.

Schimbul de reviste se va trimite pe adresa Redacției.

Manuscrisele se vor adresa Redacției.
Cele nepublicate nu se vor înapoia.

Autorii, cari doresc să li se anunțe apariția publicațiilor, sunt
rugați a trimite câte un exemplar Redacției revistei noastre.
